

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

04.01 – МКР. 1666 “С” 2022.11.07. 015. ПЗ

НУБІП України

ОСТРИЖНЮК МИКОЛИ ВАСИЛЬОВИЧА

НУБІП України

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ННІ неперервної освіти і туризму

УДК 005.332.4:005.915

ПОГОДЖЕНО

Директор

ННІ неперервної освіти і туризму

Іван ГРИЦЕНКО

(підпис)

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

В. б. завідувача кафедри публічного
управління, менеджменту інноваційної
діяльності та дорадництва

Сергій ПРИЛІШКО

(підпис)

« » 2023 р.

« » 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Управління фінансовим забезпеченням інноваційної діяльності підприємств»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Управління інноваційною діяльністю»

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

д. е. н., професор

Ольга ВИТВИЦЬКА

(підпис)

Керівник магістерської

кваліфікаційної роботи

д. е. н., професор

Ольга ВИТВИЦЬКА

(підпис)

Виконав

Микола ОСТРИЖНЮК

(підпис)

КИЇВ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ННІ неперервної освіти і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри публічного
управління, менеджменту інноваційної
діяльності та дорадництва

«23» листопада 2022 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ

Острижнюк Миколі Васильовичу

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Управління інноваційною діяльністю»

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Управління фінансовим
забезпеченням інноваційної діяльності підприємств»

затверджена наказом ректора НУБіП України від 07.11.2022 р. №1666 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

2023.11.03

Рік, місяць, число

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. _____

2. _____

3. _____

Дата видачі завдання «23» листопада 2022 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____

Ольга ВИТВИЦЬКА

(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____

Микола ОСТРИЖНЮК

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

УПРАВЛІННЯ

ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна природа інвестицій підприємств та їх класифікація

1.2. Сутність фінансово-інноваційної діяльності та її роль у забезпеченні економічного розвитку підприємств

1.3. Система управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності газорозподільних підприємств

2.3. Аналіз інвестиційно-інноваційної активності газорозподільних підприємств.....

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Новітні підходи до формування механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю.....

3.2. Формування та адаптація удосконаленого механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю до умов газорозподільних підприємств.....

Висновки до розділу 3.....

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток соціально-орієнтованої ринкової економіки в

Україні об'єктивно обумовлює необхідність розробки ефективного механізму фінансово-інноваційного менеджменту на підприємствах. Адже навіть при високій

привабливості окремих галузей, у діяльності суб'єктів господарювання наявні значні проблеми щодо залучення та здійснення інвестицій. Така невідповідність виникла через прагнення інвесторів до стійкого зростання рентабельності, що не

сприяє вирішенню стратегічного завдання – отримання конкурентних переваг та

сталого розвитку підприємств у майбутньому на основі ефективного фінансування та реалізації інвестицій.

Реалізація тактики і стратегії інвестиційно-інноваційної політики може відбуватися лише при якісному інвестиційно-інноваційному механізмі управління

газорозподільним підприємством, який являє собою систему теоретичних знань, що в переважній більшості випадків не цілком адекватно застосовувалась в господарській практиці.

Теоретичні та практичні питання управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств досліджували у своїх працях зарубіжні вчені:

Г. Александер, Дж. Бейлі, А. Кейн, Д. Ліндсей, У. Шарп та інші. Проблематиці фінансово-інвестиційного менеджменту на підприємствах присвятили свої наукові праці провідні вчені України: М. П. Денисенко, О. О. Терещенко, В. Г. Федоренко,

А. В. Череп, В. В. Шеремет та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-прикладних засад управління фінансово-інноваційною діяльністю на мікрорівні та обґрунтування методичних підходів, спрямованих на удосконалення менеджменту інвестицій підприємств і їх фінансового забезпечення.

Реалізація поставленої мети обумовила наступні завдання дослідження:

- розкрити економічну природу інвестицій підприємств та їх

класифікацію;

- розглянути сутність фінансово-інноваційної діяльності та її роль у забезпеченні економічного розвитку підприємств;

- обґрунтувати систему управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств;

- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності газорозподільних підприємств;

- проаналізувати інвестиційно-інноваційну активність газорозподільних підприємств;

- обґрунтувати новітні підходи до формування механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю;

- розкрити процеси формування та адаптацію удосконаленого механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю до умов газорозподільних підприємств.

Об'єктом дослідження є фінансово-інноваційна діяльність підприємств.

Предметом дослідження є система економічних відносин, що виникають в процесі управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств.

Методи дослідження. Для досягнення мети магістерської кваліфікаційної

роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання: діалектичний, аналізу та синтезу (для порівняння різних підходів науковців до трактування сутності понять “інвестиції підприємств”, “фінансово-

інноваційна діяльність підприємств”, “управління фінансово-інвестиційною діяльністю підприємств”); абстрактно-логічного аналізу (при обґрунтуванні та

розробці методичних підходів до управління фінансово-інвестиційною діяльністю підприємств); статистичних групувань і порівнянь (при оцінці рівня фінансового забезпечення інвестиційної діяльності та аналізі стану здійснення реальних і

фінансових інвестицій підприємств на прикладі харчової промисловості

Подільського регіону); економіко-математичного моделювання (при визначенні рівня фінансово-інвестиційної привабливості підприємств); математичної

статистики (при виборі оптимального варіанту фінансово-інноваційної стратегії для підприємств).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, офіційні статистичні дані Національного банку України, Державного агентства

України з інвестицій та розвитку, Державної служби статистики України, наукові праці з питань теорії та практики фінансово-інноваційного менеджменту підприємств.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна природа інвестицій підприємств та їх класифікація

Однією з необхідних передумов розвитку підприємств є висока інвестиційна активність. Вона досягається шляхом збільшення інвестиційних ресурсів і ефективного їхнього використання у матеріальному та нематеріальному виробництві. Саме інвестиції формують виробничий потенціал на новій науково-технічній основі і визначають конкурентні позиції підприємств на ринку.

Не дивлячись на те, що сутності поняття “інвестиції” присвячена велика кількість наукових праць, різноманітність думок щодо його трактування в сучасній літературі потребує розгляду, узагальнення й аналізу різних сторін цього складного економічного терміну, що підтверджується динамічними змінами розвитку фінансової науки.

За етимологічним змістом термін “інвестиція” походить від лат. investire – одягати, оточувати. На даний час, в спеціальній економічній літературі існують різноманітні підходи до трактування інвестицій, в тому числі інвестицій підприємств, серед яких, на нашу думку, слід виділити три основних – капіталотворюючий, витратний та ресурсний.

Значна кількість учених для визначення сутності поняття “інвестиції” використовують капіталотворюючий підхід, тобто ототожнюють інвестиції з капітальними вкладеннями.

Вважаємо за доцільне виділити основні ознаки, що дозволяють розмежувати поняття “інвестиції” та “капітальні вкладення”, що відображені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Спільні та відмінні ознаки понять “інвестиції” та “капітальні вкладення”*

Характеристика	Інвестиції	Капітальні вкладення
1. Мета реалізації	Максимізація ринкової вартості підприємств або досягнення іншого позитивного ефекту	Відтворення необоротних активів
2. Термін здійснення	Короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий періоди	Середньостроковий та довгостроковий періоди
3. Форма реалізації	Матеріальна, фінансова, інтелектуальна та інноваційна форми	Матеріальна форма
4. Сфера здійснення	Будь-які сфери діяльності, що здатні приносити прибуток (дохід) або забезпечувати отримання іншого позитивного ефекту	Діяльність, пов'язана з відтворенням необоротних активів
5. Наявність ризику втрати капіталу	Ймовірність залежить від форми реалізації	Низька ймовірність

Термін “інвестиції” в сучасній фінансовій науці та практичній діяльності замінює термін “капітальні вкладення”, відповідно він розширює суть цього соціально-економічного поняття, є більш змістовним та відповідає умовам ринкової економіки.

Фінансовий аспект вкладення капіталу (з позицій оцінки економічної доцільності формування й використання фінансових ресурсів) відображає поняття “інвестиції”, адже пов'язаний із отриманням прибутку (доходу) чи інших вигод.

Економічний аспект вкладення капіталу (з позицій оцінки економічної доцільності формування й використання економічних ресурсів у вигляді необоротних та оборотних активів) відображає поняття “капітальні вкладення”, оскільки їх метою є створення (придбання), розширення, реконструкція й технічне переоснащення необоротних активів, а також викликані цим зміни розміру та складу оборотних активів.

В Україні: у відповідності до Закону України “Про інвестиційну діяльність” – інвестиції – всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект [9];

– у відповідності до Господарського кодексу України – інвестиції – довгострокові вкладення різних видів майна, інтелектуальних цінностей та майнових прав в об'єкти господарської діяльності з метою одержання доходу (прибутку) або досягнення іншого соціального ефекту;

– у відповідності до Податкового кодексу України – інвестиції – господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно.

Макроекономічний підхід характеризує інвестиції виходячи з конкретного результату для економіки в цілому, для розвитку її реального сектора або ж соціальної сфери. У рамках мікроекономічного підходу інвестиції, на наш погляд, слід визначати виходячи з фінансових результатів, отриманих конкретним інвестором, – незалежно від макроекономічного або соціального ефекту даних інвестицій. Таким чином, те, що для окремого інвестора на мікрорівні є інвестиціями, наприклад, придбання нерухомості або цінних паперів на вторинному ринку, не підпадає під визначення інвестицій на макрорівні, оскільки в цьому процесі не відбувається приросту засобів виробництва і матеріальних запасів, тобто не відбувається приросту капіталу в цілому.

Визначення сутності та призначення інвестицій підприємств потребує виділення їх ознак, що автором узагальнено та відображено на рис. 1.1.

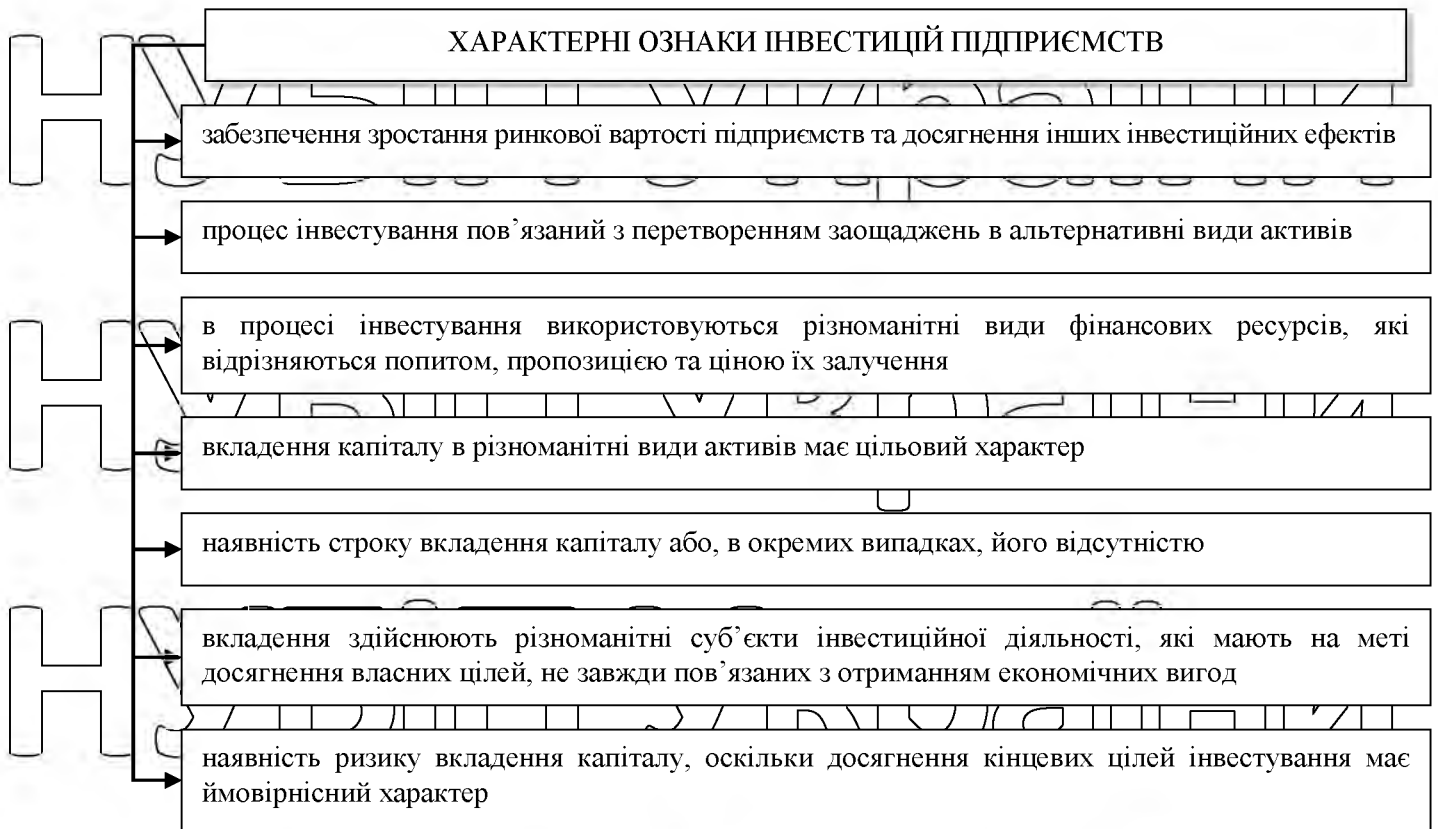

Рис. 1.1. Характерні ознаки інвестицій підприємств

Визначальною ознакою інвестицій підприємств є отримання інвестиційних ефектів. На мікроекономічному рівні основним інвестиційним ефектом прийнято вважати прибуток (дохід). Але прибуток (дохід) не є єдиним інвестиційним ефектом: крім прибутку (доходу) інвестиції можуть приносити економічні, науково-технічні, структурні, соціальні та екологічні ефекти. І хоча власник підприємства прагне задовольнити свої інтереси шляхом негайного отримання прибутку (доходу), в даний час економічні суб'єкти також концентрують свої зусилля на забезпеченні його постійного отримання в майбутньому, а це можливо лише шляхом здійснення інвестицій з урахуванням всіх інвестиційних ефектів, які можливо отримати в майбутньому.

В мікроекономічному масштабі інвестиції відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємств в майбутньому, стабільного їх фінансового стану та максимізації добробуту власника. Ця роль реалізовується через вирішення наступних завдань: 1) формування виробничого потенціалу; 2) реалізація стратегічних цілей економічного розвитку; 3) оптимізація

структури активів й пасивів; 4) забезпечення росту ринкової вартості підприємства; 5) забезпечення простого і розширеного відтворення необоротних активів; 6) вирішення задач соціального розвитку персоналу; 7) забезпечення екологічної безпеки підприємства тощо.

Реальні інвестиції підприємств – це вкладення капіталу у реальні активи, як матеріальні (будівлі, споруди, устаткування, обладнання, приріст товарно-матеріальних запасів), так і нематеріальні (ліцензії, патенти, права користування природними ресурсами, інші майнові права, інформаційні та комунікативні технології, науково-дослідні розробки), пов'язані зі здійсненням операційної діяльності суб'єктів господарювання, вирішенням їх соціально-економічних та інших проблем.

Фінансові інвестиції підприємств – це вкладення капіталу у різноманітні фінансові інструменти, включаючи придбання цінних паперів, відкриття депозитних рахунків, участь у заснуванні нових підприємств та формуванні їх статутного фонду, участь у спільній діяльності тощо.

На основі узагальнення науково-теоретичних підходів до класифікації складу й структури фінансових інвестицій, ми пропонуємо залежно від характеру й інструментів інвестування у складі фінансових інвестицій підприємств виділяти портфельні, стратегічні, венчурні та тезавраційні інвестиції, як автором відображено на рис. 1.2.

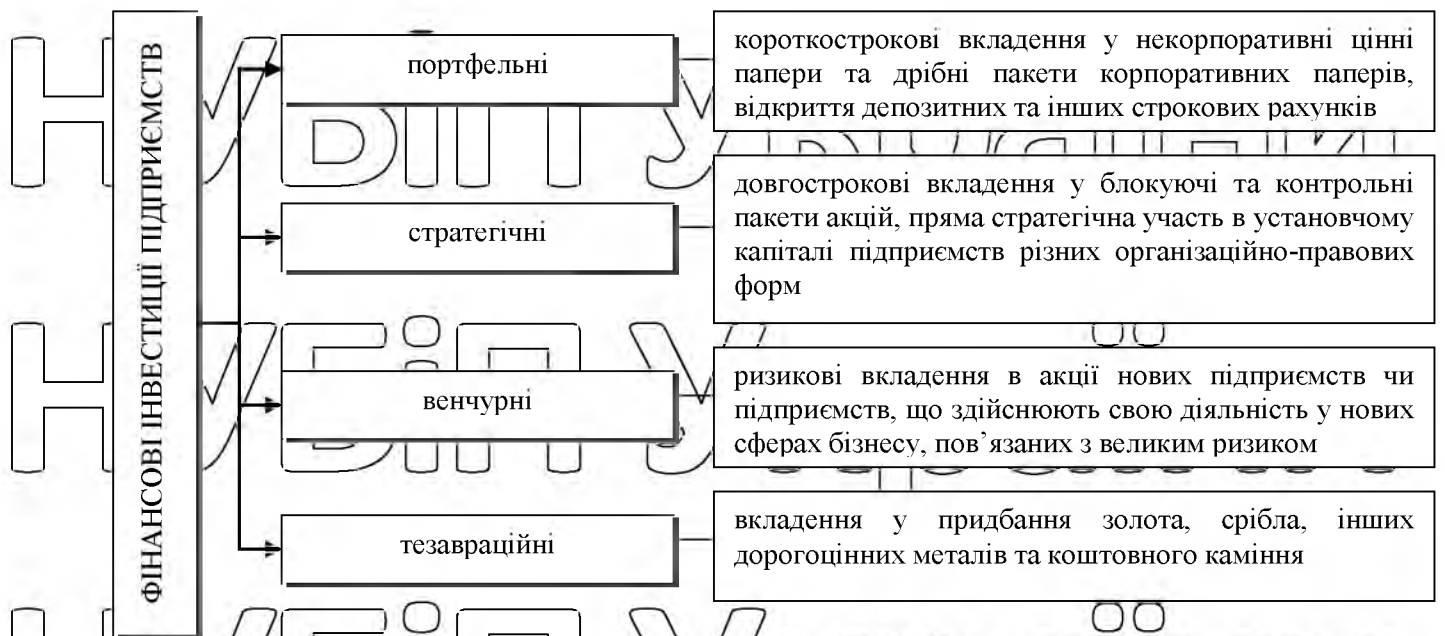

Рис. 1.2. Структура фінансових інвестицій підприємств

Американські учені Е. Боді, А. Кейн та А. Дж. Маркус визначають інвестиції у реальні активи як джерело національного доходу в економіці, а інвестиції у фінансові активи як інструмент його розподілу серед інвесторів. Суб'єкт господарювання обирає між використанням коштів сьогодні або інвестуванням їх у майбутнє. Якщо вибір за інвестуванням, то їх можна вкласти у фінансові інструменти, наприклад, цінні папери. Фінансовими інвестиціями підприємств можуть вважатися вкладення капіталу в придбання цінних паперів з метою: 1) подальшого отримання дивідендів по них; 2) встановлення реального контролю над підприємством, що дозволить прямо чи опосередковано отримувати певний корисний ефект в довгостроковій перспективі; 3) формування привабливого інвестиційного портфеля, що в свою чергу позитивно відобразиться на вартості акцій, капіталізації інвестора; 4) інші вкладення в цінні папери з метою роботи з ними, а не перепродажу, дарування або інших одноразових операцій.

На основі дослідження сутності та класифікації інвестицій підприємств, можна зробити висновок, що, на мікрорівні це поняття набуває особливого змісту і може розглядатися як об'єкт власності та розпорядження, об'єкт економічного управління, носій факторів ризику та дієвості, найбільш активна форма

залучення накопиченого капіталу в економічний процес, а також як джерело генерування позитивного ефекту.

1.2. Сутність фінансово-інноваційної діяльності та її роль у забезпеченні економічного розвитку підприємств

У ринковому середовищі основою стабільного фінансового розвитку підприємств є здійснення ними ефективною фінансово-інвестиційною діяльністю, яка є складовою їх господарської діяльності і однією з найважливіших форм реалізації економічних інтересів, при якій суб'єкти господарювання, вільно маневруючи фінансовими ресурсами, здатні шляхом раціонального їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції.

В сучасних умовах існує багато наукових праць та законодавчих актів, що визначають сутність фінансової та інвестиційної діяльності, як на макро-, так і на макрорівні, проте універсального визначення, яке б характеризувало поняття "фінансово-інвестиційна діяльність" саме на рівні підприємств досі не існує.

Ми вважаємо, що фінансово-інвестиційну діяльність на макрорівні потрібно розглядати у двох аспектах: як суб'єктів та об'єктів фінансово-інвестиційного процесу. Сутність цих двох сторін фінансово-інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів автором відображено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Структурно-логічна схема фінансово-інвестиційної діяльності підприємств

Виділення двох аспектів фінансово-інвестиційної діяльності підприємств зумовлює виникнення двох напрямків її реалізації: перший напрям пов'язаний із залученням капіталу для подальшого інвестування (тобто фінансування), а другий напрям передбачає вкладення капіталу у різні види активів (тобто безпосереднє інвестування).

Головною кінцевою метою фінансово-інноваційної діяльності підприємства є максимізація доходів інвестора через досягнення економічних вигод та позаекономічних ефектів (соціального, екологічного тощо).

В якості вихідних виступають формальні цілі, які в майбутньому відіграють роль критерію відбору об'єктів інвестування та являються похідними від реальних цільових установок інвестора. Формальними цілями фінансово-інвестиційної діяльності можуть виступати: досягнення зростання прибутку (доходу), збільшення масштабів виробництва (обсягів діяльності), прагнення до влади і престижу в суспільстві, вирішення соціально-екологічних проблем, збереження чи приріст робочих місць тощо. Такі цілі, зазвичай, нечітко визначені, не скоординовані за пріоритетністю або не перевірені на предмет можливості їх реалізації. Тому важливо

з цілей формальних сформулювати реальні цілі з встановленням конкретних цільових показників

У процесі реалізації основної мети та цілей фінансово-інвестиційна діяльність підприємства спрямована на вирішення основних завдань, які автором, на основі дослідження наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених, узагальнені та відображені на рис. 1.4.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємств, їх конкурентоспроможності

забезпечення достатнього обсягу фінансово-інвестиційних ресурсів, оптимізація та погодженість їх структури з прогнозом

забезпечення максимізації прибутку (доходів) інвесторів або досягнення інших позитивних ефектів

забезпечення мінімізації фінансово-інвестиційних ризиків

забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності господарюючого суб'єкта

забезпечення оптимальної ліквідності інвестицій та можливостей швидкого реінвестування капіталу при зміні зовнішніх і внутрішніх умов щодо здійснення фінансово-інвестиційної діяльності

пошук ефективних шляхів прискорення реалізації діючих інвестиційних проєктів та оптимізації інвестиційних портфельів підприємства

Рис. 1.4. Головні завдання фінансово-інвестиційної діяльності підприємств

Усі зазначені завдання фінансово-інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання тісно взаємопов'язані та взаємообумовлені. Так, забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства може бути досягнуте, з одного боку, за рахунок підбору високоприбуткових інвестиційних портфельів, а з іншого – за рахунок прискорення реалізації інвестиційних проєктів. У свою чергу максимізація прибутку (доходів) від фінансово-інвестиційної діяльності, зазвичай, супроводжується значним підвищенням рівня фінансово-інвестиційних ризиків, отже ці показники повинні бути оптимізовані між собою. Мінімізація ризиків є

важливою умовою забезпечення стійкості та платоспроможності підприємства у процесі здійснення фінансово-інвестиційної діяльності.

При досягненні більш високої ефективності вкладень капіталу, керівництво підприємств зобов'язано враховувати основні принципи фінансово-інвестиційної діяльності. На жаль, більшість вітчизняних та зарубіжних вчених у своїх працях чітко не виділяють принципи здійснення такого виду діяльності суб'єктами господарювання:

1. Принцип незалежності. Фінансово-інвестиційна діяльність на мікрорівні здійснюється самостійно, на власний розсуд підприємства-інвестора, без втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб, якщо вона не суперечить чинному законодавству.

2. Принцип добровільності. Фінансово-інвестиційна діяльність підприємства здійснюється виключно на добровільних засадах, за приватною ініціативою в результаті вільного волевиявлення її суб'єктів та без жодного примусу з боку державних органів чи інших господарюючих одиниць.

3. Принцип рівноправності. Всі суб'єкти фінансово-інвестиційної діяльності незалежно від форм власності та господарювання мають рівні права щодо здійснення такого виду діяльності.

4. Принцип прозорості. При здійсненні фінансово-інвестиційної діяльності її суб'єкти повинні організувати прозорі стосунки з державними органами, діловими партнерами та зацікавленими сторонами (виключення становлять, згідно з чинним законодавством, приватні справи і приватна інформація).

5. Принцип відповідальності. Суб'єкти фінансово-інвестиційної діяльності при її здійсненні несуть майнову та іншу відповідальність за невиконання обов'язків, визначених Законом України "Про інвестиційну діяльність" та укладеними договорами, перед органами державної влади, місцевого самоврядування та іншими суб'єктами господарської діяльності.

6. Принцип ефективності. Підприємство прагне отримання максимального прибутку, здійснюючи фінансово-інвестиційну діяльність так, щоб витрати були мінімальними.

7. Принцип захищеності. При здійсненні фінансово-інвестиційної діяльності, її суб'єктам та державним органам необхідно вживати заходи щодо збереження інвестицій (в т.ч. шляхом страхування), досягнення цілей здійснення інвестицій і захисту прав та інтересів інвесторів.

8. Принцип поступового обмеження свободи дій. При здійсненні фінансово-інвестиційної діяльності спостерігається максимальна свобода вибору на етапі розробки фінансово-інвестиційних рішень, що змінюється все більшою несвободою в ході їх реалізації.

9. Принцип адаптивних витрат. Адаптивні витрати – це всі витрати, пов'язані з адаптацією до нового фінансово-інвестиційного середовища, адже завжди існує тимчасове відставання (лаг) між рішенням про залучення і вкладення капіталу та початком його практичної реалізації й окупності.

10. Принцип мультиплікатора (множника). Зростання попиту на певні товари викликає зростання попиту на технологічно супутню продукцію. При здійсненні фінансово-інвестиційної діяльності обчислення мультиплікатора (кореляційної залежності між галузями національної економіки) дає можливість наперед визначити час і економічну силу конкретної дії та вигідно використовувати цю інформацію: припинити невигідне інвестування і зайнятися новим видом діяльності завчасно.

Фінансово-інвестиційну діяльність можна розглядати як синонім прийняття управлінських рішень щодо залучення і вкладення капіталу в альтернативні інструменти інвестування для досягнення певної мети. В процесі фінансово-інвестиційної діяльності, на вибір фінансово-інвестиційних рішень на різних етапах життєвого циклу підприємств впливає низка внутрішніх та зовнішніх чинників, які автором систематизовано та відображено в табл. 10.

Таблиця 1.2

Чинники, що впливають на фінансово-інвестиційну діяльність підприємств

Внутрішні чинники економічні фактори	Зовнішні чинники економічні фактори
(функціональна спрямованість та стадія життєвого циклу, розмір й фінансовий стан підприємства)	(темп інфляції, процентні ставки на фінансовому ринку, податкова політика)
соціальні фактори (кваліфікація персоналу, ефективність праці, наявність системи стимулів та заохочень)	політико-правові фактори (міжнародна політика, корумпованість влади, недосконалість нормативно-правової бази)
управлінські фактори (кваліфікація керівництва, досвід роботи, готовність здійснювати інвестиційну діяльність)	екологічні фактори (вплив діяльності підприємства на навколишнє природне середовище)
інформаційні фактори (наявність системи телекомунікацій, електронної пошти, супутникового, оптико-волоконного зв'язку, доступу до інформації)	географічні фактори (територіальне розміщення підприємства щодо природних ресурсів, ринків збуту продукції, конкурентів, кліматичні умови)

Таким чином, фінансово-інвестиційна діяльність є необхідною умовою кругообороту капіталу підприємств, що характеризується обсягами залученого та раціонального розміщеного капіталу. Адже, забезпечення високих темпів розвитку господарюючих суб'єктів і підвищення конкурентоспроможності значною мірою визначається рівнем їхньої активності і діапазоном фінансово-інвестиційної діяльності. В свою чергу діяльність у сфері виробництва створює передумови для нових інвестицій. З цієї точки зору, будь-який вид підприємницької діяльності включає в себе самостійні, відокремлені процеси фінансової, інвестиційної та операційної діяльності, що являються одночасно найважливішими взаємопов'язаними складовими єдиного економічного процесу на мікрорівні.

1.3. Система управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств

Ефективна фінансово-інноваційна діяльність підприємства вимагає розробки комплексу теоретичних рекомендацій і практичних пропозицій щодо прийняття управлінських рішень у сфері визначення об'єктів інвестування, обґрунтування його доцільності, забезпечення достатніми джерелами фінансування інвестиційної діяльності, їх раціонального використання, координації дій, поточного

моніторингу та контролю за реалізацією інвестицій. Управління фінансово-інвестиційною діяльністю на підприємстві забезпечує адаптацію інвестицій до конкретних умов, в яких вони реалізуються, і головне, до їх постійних змін, а також підтримує поточну конкурентоспроможність фінансово-інвестиційного процесу.

Механізми управління надають фінансово-інвестиційній діяльності суб'єкта господарювання гнучкості і стійкості до несприятливих явищ у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

В основу діючої практики управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств покладено фундаментальні концепції фінансового менеджменту: концепції грошових потоків, вартості грошей у часі, ефективності вартості ринку капіталу, взаємозв'язку ризику та доходності, асиметричності інформації, ефективності ринку та концепції управління інвестиціями.

Аналіз вітчизняних досліджень у сфері як фінансової, так і інвестиційної діяльності та прийняття відповідних управлінських рішень дозволяє виявити той факт, що фінансовий і інвестиційний менеджмент розглядаються дуже вузько, що не дозволяє виявити всі специфічні особливості, що супроводжують процес фінансово-інвестиційного управління.

На практиці вони тісно взаємозв'язані і часто їх нелегко розділити, але для пояснення логіки рішень, що приймаються, такий розподіл дуже корисний. Під інвестиційними рішеннями розуміються рішення щодо вибору:

- об'єктів інвестування (реальні або фінансові активи);
- найкращого інвестиційного варіанту.

Під фінансовими рішеннями розуміються рішення із забезпечення необхідних грошових коштів для функціонування підприємства і виплат, належних власникам власного і позикового капіталу, з урахуванням можливостей податкового планування. При плануванні потреби в грошових коштах і оптимізації грошових потоків виникають питання вибору:

- між власними, залученими та позиковими джерелами фінансування;

джерел фінансування, що розрізняються за термінами (коротко-, середньо- і довгострокові джерела);

схем мінімізації податкових платежів;

форм залучення зовнішніх джерел фінансування (з фіксованим або плаваючим відсотком за позиковими коштами, конвертованих активів, похідних тощо) та забезпечення їх привабливості на фінансових ринках;

дивідендної політики, схем виплат (не обов'язково в грошовій формі) власникам власного капіталу підприємств і пропорції між часткою реінвестованого прибутку і прибутку, що направляється власникам.

Вибір методів та прийомів управління фінансово-інвестиційною діяльністю залежить, насамперед, від його мети, визначеної власниками та вищими менеджерами підприємства. Головною метою фінансово-інноваційного менеджменту на підприємствах є забезпечення максимізації доходів інвесторів та забезпечення запланованого позитивного ефекту для усіх учасників фінансово-інвестиційного процесу при мінімальному ступені ризику в поточному і перспективному періодах.

Варто зазначити, що завдання фінансово-інвестиційного менеджменту можна розмежувати на стратегічні (пов'язані з оптимізацією прийняття рішень у сфері фінансування й інвестування; боротьби з конкурентами та забезпеченням постійної фінансової рівноваги в процесі розвитку підприємства) та тактичні (пов'язані з максимізацією прибутку, мінімізацією ризиків, забезпечення рентабельності підприємства та оптимізацією його грошових потоків).

Головної мети та інших завдань управління фінансово-інвестиційною діяльністю на мікрорівні може бути досягнуто лише при виконанні таких вимог:

1) наявності джерел фінансового забезпечення, достатніх для функціонування інвестиційного середовища;

2) існування економічних суб'єктів, здатних і готових забезпечити фінансово-інвестиційний процес в необхідних масштабах;

3) наявності механізму трансформації джерел фінансування інвестицій в об'єкти управління в процесі інвестиційної діяльності.

На нашу думку, до цих основних принципів фінансово-інноваційного менеджменту на підприємствах слід додати ще два принципи, виникнення яких зумовлено необхідністю врахування сучасних умов господарювання, а саме:

1) Визначення напрямів фінансово-інноваційної діяльності залежно від об'єктів інвестування. Сукупність конкретних прийомів та методів фінансово-інвестиційного менеджменту, що використовуються при розробці та реалізації управлінських рішень, безпосередньо залежить від об'єктів вкладення капіталу (фінансових чи реальних інвестицій).

2) Максимальне зниження ризиків. Фінансово-інноваційний менеджмент передбачає залучення капіталу з таких джерел та вкладання капіталу в такі об'єкти інвестування, які мінімально піддаються негативному впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, з метою максимального зниження ризику втрати залучених та інвестованих коштів, а також забезпечення досягнення запланованого результату.

Систему управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємства слід розглядати як сукупність практичних дій та заходів, методів і прийомів, пов'язаних з цілеспрямованим регулюванням руху капіталу, що залучається і вкладається в інвестиційні об'єкти з метою максимізації доходів інвесторів для усіх учасників фінансово-інвестиційного процесу.

Як і будь-яка інша система, система управління фінансово-інвестиційною діяльністю підприємств має свою внутрішню структуру, яка, на думку автора, включає сім головних елементів, які було виокремлено та відображено на рис. 1.5.

Рис. 1.5. Структура системи управління фінансово-інвестиційною діяльністю підприємств

Суб'єктами управління є інвестори та учасники фінансово-інноваційної діяльності, якими можуть бути фізичні та юридичні особи як резиденти, так і нерезиденти, а також державні інституції та міжнародні організації.

Головним суб'єктом управління є інвестор, який вкладає капітал в об'єкти інвестування, приймає рішення щодо форм і способів їх використання, несе повну відповідальність за результати використання фінансово-інвестиційних ресурсів.

За організаційно-правовою формою вітчизняні та зарубіжні науковці виділяють таких інвесторів:

- фізичні особи незалежно від резидентства;
- органи державної влади та органи місцевого самоврядування;
- юридичні особи, включаючи комерційні і некомерційні організації будь-якої організаційно-правової форми;
- об'єднання юридичних осіб, включаючи різного роду холдинги, концерни, промислово-фінансові групи тощо;
- об'єднання юридичних, фізичних осіб на основі договору про спільну діяльність.

За спрямуванням основної діяльності ряд учених виділяє індивідуальних та інституціональних інвесторів. Індивідуальний інвестор – це суб'єкт господарювання, що вкладає власний капітал, привласнює результати

інвестиційної діяльності. Інституціональний інвестор – це фінансовий посередник, що акумулює капітал індивідуальних інвесторів, здійснює інвестування від свого імені та розподіляє результати інвестиційної діяльності між власниками капіталу.

За формою власності інвестованого капіталу у спеціальній економічній літературі інвесторів поділяються на приватних, державних і муніципальних.

Приватні інвестори являють собою юридичні особи, засновані на недержавній формі власності, а також фізичні особи. Державними інвесторами виступають органи державної влади та державні підприємства. Муніципальні інвестори представлені органами місцевого самоврядування та комунальними підприємствами.

За цілями інвестування у спеціальній економічній літературі розрізняють стратегічних і портфельних інвесторів. Стратегічний інвестор має на меті збільшення власного капіталу та досягнення реальної участі в стратегічному управлінні діяльністю об'єкта, в який вкладаються кошти. Фінансовий інвестор – це фінансово-кредитна установа, що вкладає свої кошти з метою отримання доходу за використання кредиту. Портфельний інвестор, як правило, вкладає капітал в інструменти з різним ступенем ризику і доходності з метою збільшення поточних прибутку (доходів). Спекулятивний інвестор зосереджений на отриманні доходу від продажу корпоративних цінних паперів за більш високою ціною.

Фінансово-інноваційна політика на підприємствах включає дві складові – фінансово-інноваційну стратегію та фінансово-інноваційну тактику. Стратегія спрямована на пошук ефективних шляхів досягнення довгострокових цілей фінансово-інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, що визначаються загальними задачами їх розвитку та фінансово-інвестиційною ідеологією. Тактика спрямована на пошук ефективних шляхів розв'язання завдань конкретного етапу розвитку підприємств, оперативного маніпулювання фінансово-інвестиційними ресурсами і забезпечення нормального перебігу процесів фінансування та інвестування.

Фінансово-інноваційний механізм як складова системи управління фінансово-інвестиційною діяльністю підприємств є інструментом здійснення політики суб'єктів господарювання. З його допомогою забезпечується вирішення завдань, сформульованих в основних цілях фінансово-інноваційної політики на відповідний період часу (рік, три роки і т.д.), виходячи з мети, поставленої умовами соціально-економічного розвитку підприємств.

На нашу думку, фінансово-інноваційний механізм (механізм реалізації фінансово-інвестиційної політики) являє собою сукупність заходів, принципів, методів, прийомів, форм і стимулів управління фінансово-інвестиційною діяльністю підприємства, взаємозалежний вплив яких забезпечує найбільш ефективні шляхи реалізації його фінансово-інвестиційної політики.

Формування функціонально-змістовної структури реалізації фінансово-інвестиційної політики передбачає вирішення завдань по організації аналізу фінансово-інвестиційної кон'юнктури, що спрямований на виявлення, узгодження можливостей і потреб суб'єктів господарювання при розробці та реалізації інвестиційних проєктів і портфелів, а також їх фінансування.

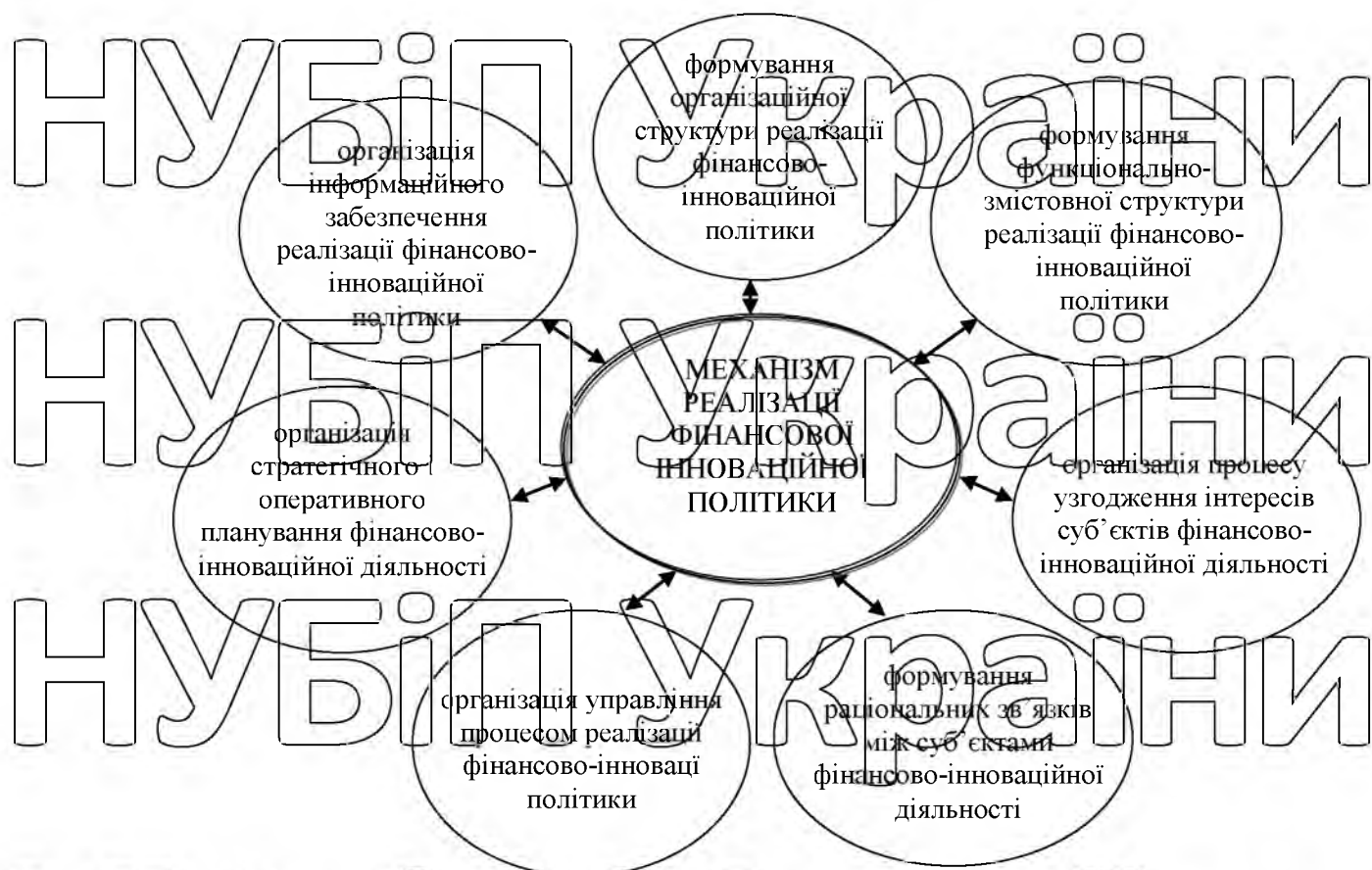

Рис. 1.6. Структура фінансово-інноваційного механізму підприємств

Здійснення стратегічного і оперативного планування фінансово-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання являє собою процес формування таких інвестиційних проєктів і портфелів та їх фінансового забезпечення, які можна розглядати як один з найефективніших варіантів досягнення цілей фінансово-інноваційної діяльності.

Організація управління процесом реалізації фінансово-інноваційної політики передбачає здійснення сукупності заходів щодо ефективного функціонування всіх елементів фінансово-інноваційного механізму.

Однак, навіть при наявності досконалої фінансово-інноваційної політики та ефективного механізму її реалізації, система управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств не буде якісно працювати без належно сформованої системи мотивацій та стимулів, що передбачає утворення й використання стимулів до ефективного взаємодії суб'єктів фінансово-інвестиційного процесу. Для розуміння

сутності цієї системи необхідно визначити взаємозв'язок таких понять, як “мотив” і “стимул”. “Мотив” – це внутрішнє прагнення суб'єкта до задоволення особистих цілей та цілей підприємства, а “стимул” – це можливість одержання вигоди для задоволення зазначених потреб при здійсненні певних практичних дій.

Наявність системи моніторингу та контролінгу як елемента системи управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств зумовлена необхідністю покращення майбутніх фінансово-інвестиційних рішень, для підведення підсумків ухваленого рішення за інвестиційними проектами, портфелями або джерелами їх фінансового забезпечення. Моніторинг і контролінг вимагають часу і витрат, тому має бути знайдений баланс між витратами, які вони вимагають і результатами, які вони можуть дати. Звичайно моніторингу і контролінгу піддаються не всі інвестиційні проекти, портфелі та джерела їх фінансування, а лише ті, які пов'язані із значними витратами, високими ризиками або являють для підприємства стратегічну важливість.

Фінансовий менеджер повинен вміти організувати збір необхідної інформації, провести її аналіз і на цій основі розробити управлінські рішення щодо здійснення фінансово-інвестиційної діяльності. До завдань менеджера відносяться оцінка ефективності інвестиційних проектів, портфелів та джерел їх фінансування, прийняття адекватних фінансово-інвестиційних рішень щодо досягнення максимальних результатів при мінімальному ступені ризику та доведення їх до успішного виконання.

В Україні існує дефіцит кваліфікованих фінансових менеджерів, тому їх роль зазвичай виконують самі інвестори, здійснюючи процедури планування (розробка послідовності майбутніх дій для досягнення поставлених проміжних і кінцевих цілей), організації (розподіл робіт, відповідальності й джерел фінансування інвестицій) та контролю (порівняння планових і фактичних параметрів інвестиційних робіт та їх коригування).

Таким чином, управління фінансово-інноваційною діяльністю на мікрорівні є сукупністю заходів щодо здійснення різноманітних аспектів фінансово-

інвестиційної діяльності з метою реалізації наступних завдань: забезпечення зростання економічного потенціалу підприємств, максимізація прибутковості (доходності) інвестиційних об'єктів, мінімізація ризиків фінансово-інвестиційної діяльності, досягнення інших корисних позаекономічних ефектів, в результаті яких відбувається максимізація доходів інвесторів та забезпечується запланований позитивний ефект для усіх учасників фінансово-інвестиційного процесу. Реалізація концепції управління фінансово-інвестиційною діяльністю, пов'язаної із залученням, акумуляцією і розподілом фінансово-інвестиційних ресурсів, передбачає здійснення комплексу заходів, що вимагає розробки специфічних механізмів, методів і прийомів управління процесами фінансування й інвестування.

Висновки до розділу 1

Діяльність підприємства, яка спрямована на залучення й освоєння інвестицій являє собою фінансово-інвестиційну діяльність, тобто сукупність практичних дій, пов'язаних з формуванням та реалізацією фінансово-інвестиційних рішень, в результаті яких відбувається залучення і вкладення капіталу, що призводить до різного роду позитивних ефектів, що в кінцевому підсумку забезпечує зростання ринкової вартості підприємств та досягнення індивідуальних цілей усіх учасників фінансово-інвестиційного процесу.

Фінансово-інноваційну діяльність суб'єктів господарювання слід розглядати з двох сторін: 1) як діяльність із залучення капіталу (фінансування), коли підприємства виступають об'єктами фінансово-інвестиційного процесу, 2) як діяльність із вкладення капіталу (інвестування), коли підприємства виступають суб'єктами фінансово-інвестиційного процесу.

Управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств (фінансово-інвестиційний чи інноваційний менеджмент) являє собою сукупність скоординованих та цілеспрямованих заходів і дій щодо розробки та реалізації

управлінських рішень, які носять стратегічний, динамічний й адаптивний характер, пов'язаних із здійсненням фінансово-інвестиційної діяльності з метою зростання ринкової вартості підприємств та досягнення індивідуальних цілей усіх учасників фінансово-інвестиційного процесу. Управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств доцільно розглядати як складну динамічну систему, що включає певний набір елементів: об'єкти та суб'єкти управління; фінансово-інвестиційну політику та механізм її реалізації; систему мотивацій та стимулів; систему моніторингу та контролінгу, а також кадрове забезпечення.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

НАУБІП УКРАЇНИ

АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності газорозподільних підприємств

Сучасні тенденції розвитку газорозподільних підприємств свідчать про те, що актуальним є питання залучення інвестицій для інноваційного оновлення нафтогазової галузі. Тому доцільним є поглиблений аналіз тенденцій розвитку газорозподільних підприємств, на прикладі ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз».

ПАТ «Івано-Франківськгаз» – публічне акціонерне товариство, яке займається транспортуванням та газопостачанням, а також виконує комплекс робіт по експлуатації систем газопостачання, проектуванню, будівництву і ремонту газових мереж у Івано-Франківській області.

На сьогоднішній день структура ПАТ «Івано-Франківськгаз» представлена управліннями з експлуатації газового господарства, дочірніх підприємств та філій, серед яких управління з експлуатації газових господарств: Івано-Франківське, Коломийське, Долинське, Калуське, Косівське, Надвірнянське, Рогатинське, Снятинське, Тлумачьке, Рожнятівське, Галицьке, Городенківське та Богородчанське, а також ССУ «Підгір'ягазбуд», ДП «Міжгір'я», ДП «Івано-Франківськ-Пропан» та філія «Прикарпатенергосервіс». Організаційно-виробнича структура підприємства представлена чималою кількістю управлінь та відділів (Додаток А).

Основні види діяльності ПАТ «Тисменицягаз»: газифікація та постачання і транспортування природного газу споживачам району.

ПАТ «Тисменицягаз» в своєму складі дочірніх підприємств, філій, представництв немає, а діюча організаційно-виробнича структура підприємства складається із служб та відділів (Додаток Б).

Структурні підрозділи на газорозподільних підприємствах створені з метою сприяння товариствам у здійсненні статутних завдань, враховуючи специфіку територіального розміщення кожного району зокрема. Сьогоднішня діяльність та перспективи розвитку управлінь передбачають забезпечення потреб споживачів природним та скрапленим газом, виконання комплексу робіт з експлуатації систем газопостачання, проектування, будівництво і ремонт газових мереж, у тому числі по замовленнях населення, а також одержання прибутку від усіх видів діяльності, дозволеної законодавством України, з метою задоволення соціальних і економічних інтересів трудового колективу.

Газорозподільні підприємства здійснюють свою діяльність відповідно до таких нормативно-правових актів: Постанови КМУ «Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування», Закону України «Про акціонерні товариства», Закону України «Про доступ до публічної інформації», Постанови НКРЕ «Про встановлення роздрібних цін на природний газ для населення», Постанови КМУ «Про забезпечення споживачів природним газом», Закону України «Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу» та Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» тощо.

Таблиця 2.1

Фінансова звітність ПАТ «Івано-Франківськгаз»

	2022	2021	2020
Дохід	1 236 801 000 грн	1 181 155 000 грн	742 466 000 грн
Чистий прибуток	67 301 000 грн	-123 772 000 грн	-100 867 000 грн
Активи	1 073 618 000 грн	855 381 000 грн	673 209 000 грн

Зобов'язання	1 590 176 000 грн	1 432 048 000 грн	1 216 698 000 грн
Кількість працівників	2347	2316	

Основні засоби на газорозподільних підприємствах відображаються за собівартістю або доцільною (умовною) собівартістю (стосовно активів, придбаних до дати переходу на МСФЗ) за вирахуванням накопиченого зносу та збитків від зменшення корисності. Доцільна собівартість основних засобів переважно визначена за амортизованою вартістю заміщення з урахуванням економічного знецінення за результатами незалежної оцінки. Амортизація нараховується за лінійним методом протягом очікуваних строків корисного використання кожного активу. Середні строки корисного використання кожного активу на ГРП є такими:

- 1) будівлі та споруди – 5-50 років;
- 2) газотранспортне обладнання (складові єдиної газотранспортної системи України – 3-50 років;
- 3) транспортні засоби – 1-12 років;
- 4) інші основні засоби – 3-25 років.

Незавершене будівництво не амортизується до моменту закінчення будівництва відповідних активів і вводу їх в експлуатацію. Собівартість основних засобів включає витрати, пов'язані із заміною частини основних засобів, які визнані за фактом понесення, якщо вони відповідають критеріям визнання. Аналогічно, при проведенні основних технічних оглядів витрати на їх проведення визнаються у складі балансової вартості основних засобів як вартість заміни, якщо дотримано всі необхідні для такого визнання критерії. Всі інші витрати на ремонти та технічне обслуговування відображаються у складі прибутку або збитку по мірі їх понесення.

Доцільно зазначити, що тенденція до зростання на ПАТ «Івано-Франківськгаз» спостерігається і щодо величини сумарної дебіторської заборгованості, яка, на відміну від величини довгострокових фінансових інвестицій, носить негативний характер щодо збільшення величини їх зміни. А на

ПАТ «Тисменицягаз» спостерігається тенденція до зменшення величини сумарної дебіторської заборгованості.

У структурі ПАТ «Івано-Франківськгаз» чималу частку займають величини довгострокових та поточних зобов'язань та забезнечень.

В результаті проведеного аналізу можемо зазначити, що за весь досліджуваний період ПАТ «Івано-Франківськгаз» працювало збитково, за винятком 2022 року, де підприємство отримало сукупний дохід у розмірі 67 301 000 грн. ПАТ «Тисменицягаз» за досліджуваний період також працювало збитково.

Основними акціонерами ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» відповідно до реєстру власників цінних паперів, є: ПрАТ «Газтек» і НАК «Нафтогаз України», а також інші юридичні і фізичні особи, що відображено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні акціонери газорозподільних підприємств

Назва акціонерів	Частка акцій, %	
	ПАТ «Івано-Франківськгаз» ²	ПАТ «Тисменицягаз» ³
ПрАТ «Газтек»	35,14	26,00
НАК «Нафтогаз України»	25,00	25,00
інші юридичні особи	30,56	36,77
фізичні особи	9,30	12,23
Усього	100,00	100,00

Як бачимо з табл. 2.1, одним з найбільших акціонерів на газорозподільних підприємствах є НАК «Нафтогаз України», який має на кожному із досліджуваних підприємств по 25% акцій. Чималу частку на ПАТ «Івано-Франківськгаз» і ПАТ «Тисменицягаз» має ПрАТ «Газтек», частка якого становить 35,14% і 26,00% акцій відповідно. Величина акцій на ПАТ «Івано-Франківськгаз» і ПАТ «Тисменицягаз» є майже однаковою серед інших юридичних і фізичних осіб і знаходиться на рівні близько 30% акцій і 10% акцій відповідно.

Нами проведено аналіз узагальнених результатів інвентаризації державного майна, яке не підлягає приватизації, обліковується на балансі ПАТ «Івано-

Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» відповідно, не увійшло до статутного капіталу і використовується для транспортування, зберігання, розподілу газу/нафти, функції користування яким здійснює НАК «Нафтогаз України», (наданого на праві господарювання відання державного майна, яке використовується для забезпечення розподілу природного газу, не підлягає приватизації, обліковується на балансі ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» відповідно, і не може бути відокремлене від їх основного виробництва).

До такого державного майна за досліджуваний період належать: газопроводи, зокрема, високого, середнього та низького тиску; споруди на газопроводах; транспортні засоби спеціального призначення та інше.

Аналізуючи фінансово-господарську діяльність газорозподільних підприємств слід зазначити, що рівень газифікації Івано-Франківської обл. природним газом є одним з найвищих по Україні (понад 95%). Тому протягом досліджуваного періоду структура експлуатаційної діяльності підприємств з газопостачання та газифікації змінювалася.

Отже, за досліджуваний період газорозподільні підприємства здійснювали свою діяльність на підставі Статуту, Положення про Правління, наказів та розпоряджень НАК «Нафтогаз України», НКРЕ України, інших законодавчих та нормативних документів.

З метою забезпечення виконання газорозподільними підприємствами покладених на них завдань та для здійснення належної господарської діяльності, протягом досліджуваного періоду ГРП укладалися договори та угоди із юридичними та фізичними особами, видавалися накази та затверджувалися протокольні рішення.

У відповідності до статуту ГРП виконували запланований комплекс робіт по безаварійній експлуатації систем газопостачання, проектуванню, ремонту і будівництву газових мереж, забезпеченню повних розрахунків за надані послуги з транспортування і постачання природного газу та виконанню інших видів робіт.

Будівництво, відновлення, реконструкція розподільних газопроводів та споруд на них, а також придбання основних засобів у відповідності до затверджених НКРЕ України інвестиційних програм здійснювались за рахунок амортизації та прибутку газорозподільних підприємств.

На результати господарської діяльності ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» мали вплив фактори, які не залежать від діяльності підприємств.

Суттєвий вплив на формування доходу газорозподільних підприємств мало коливання обсягів споживання природного газу, яке носить сезонний характер, що пов'язане із кліматичними умовами, а також величина тарифів на провадження господарської діяльності з розподілу та постачання природного газу, які затверджуються НКРЕ України.

Крім того, об'єктивне зменшення реалізації природного газу всіма категоріями споживачів внаслідок економії споживання через можливість контролю при стовідсотковому забезпеченні лічильниками газу, більше 90% газифікації Івано-Франківського регіону та постійного зростання цін на газ призводить до збільшення собівартості вказаних послуг і вимагає перегляд тарифів на здійснення цих видів діяльності. Пропозиції по встановленню нових тарифів, із врахуванням економічно обгрунтованих змінених витрат подаються на розгляд в НКРЕ України по мірі їх виникнення, але зміни тарифів в сторону збільшення відбувається лише в окремих випадках.

2.2 Аналіз інвестиційно-інноваційної активності газорозподільних підприємств

Щорічно ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» розробляють та затверджують інвестиційні програми, у яких чітко зазначено джерела та об'єкти

фінансування. Впродовж останніх трьох років головний акцент підприємств зроблений на фінансування газотранспортної мережі регіонів, тобто йдеться тільки про реальні інвестиції в основні засоби.

Проте, значне зменшення транспортування газу, падіння курсу національної валюти та інфляційні процеси негативно позначилися на фінансовому стані газорозподільних підприємств. Так, інвестиційна програма ПАТ «Івано-Франківськгаз» на кінець досліджуваного періоду свідчить про те, що 29873,10 тис. грн. було спрямовано на її фінансування, що на 767,80 тис. грн. більше, ніж на початку досліджуваного періоду.

Аналіз інвестиційної програми ПАТ «Тисменицягаз» за 2019 рік свідчить про те, що 1745,4 тис. грн. було спрямовано на її фінансування, що на 120,60 тис. грн. менше, ніж на початку досліджуваного періоду. Зокрема, 1460,5 тис. грн. було спрямовано на фінансування розподільчих газопроводів, що на 726,20 тис. грн. більше, ніж на початку досліджуваного періоду, на споруди на розподільчих газопроводах кошти не спрямовувались, на транспортні засоби спеціального призначення – 225,2 тис. грн., що на 14,20 тис. грн. більше, ніж на початок досліджуваного періоду, на заходи, спрямовані на зниження виробничо-технологічних витрат та понаднормованих втрат природного газу кошти не спрямовувались, як і вже другий період поспіль – на придбання сучасних приладів діагностики і обстеження та впровадження систем протиаварійного захисту систем газопостачання, а от на інші види робіт – 59,7 тис. грн., що на 25,80 тис. грн. більше, ніж у 2018 році.

ПАТ «Тисменицягаз» найбільше коштів інвестиційної програми спрямовано на фінансування розподільчих газопроводів, зокрема 1460,5 тис. грн. та на фінансування транспортних засобів спеціального призначення у розмірі 225,2 тис. грн., значно менше коштів було спрямовано на фінансування інших видів робіт, зокрема 59,7 тис. грн., а от на заходи, спрямовані на зниження виробничо-технологічних витрат та понаднормованих втрат природного газу, на придбання сучасних приладів і обстеження та впровадження систем протиаварійного захисту

систем газопостачання, а також на споруди на розподільчих газопроводах коштів не виділялося.

Тому, виникає необхідність аналізу джерел фінансування інвестиційної програми ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз». На ПАТ «Івано-Франківськгаз» за досліджуваний період амортизаційні відрахування, як джерела фінансування інвестиційної програми, займали найбільшу частку, оскільки становили 56,77 % у загальній структурі, порівняно із початком досліджуваного періоду збільшивши свою величину на 7,84 %. Також чималу частку займали інші джерела та плата за приєднання, величина яких становила 18,93 % та 13,69 %

відповідно. Найменшу величину у загальній структурі займає прибуток на капітальні вкладення, в тому числі на інновації, становивши на кінець періоду 10,61 %, таким чином зменшивши свою частку за весь досліджуваний період на 12,56 %.

Згідно проведених розрахунків ми виявили, що на газорозподільних підприємствах у структурі джерел фінансування інвестиційної програми є незначна частка інвестиційних коштів, що спрямовані на інновації. Тому, вважаємо за доцільне на рис. 2.3 відобразити таку структуру, щоб доказати взаємозв'язки між інвестиційною складовою, інноваціями і тарифом на транспортування газу.

Основні джерела

Тарифи на транспортування

Інші джерела фінансування

Структура джерел фінансування	Середнє значення ГРП, %	Структура тарифу	Середнє значення ГРП, %
амортизаційні відрахування	49	виробничі витрати та втрати природного газу	43
прибуток на капітальні вкладення (інвестиції) (в т. ч. інновації)	24	матеріальні витрати та послуги	32
плата за приєднання	9	витрати на оплату праці (включно із податками та зборами, які нараховуються на фонд оплати праці)	14
інші джерела	18	інвестиції (в т. ч. інновації)	5
		плановий прибуток	6

Рис. 2.1. Структура джерел фінансування інвестиційної програми газорозподільних підприємств

У структурі такого джерела як прибуток на капітальні вкладення (інвестиції) є інноваційна складова, яка відіграє чималу роль у процесі діяльності ГРП.

Щодо інноваційної діяльності ПАТ «Івано-Франківськгаз», то на його базі мають бути створені регіональні центри по управлінню газовим господарством. Відповідне рішення прийняла наглядова рада підприємства. Такі зміни зумовлені метою: покращити якість надання послуг споживачам, зокрема, зменшити бюрократичну тяганину, пришвиднити процес прийняття рішень та зробити прозорішою систему взаємодії зі споживачем. Центральні офіси регіональних відділень мають бути розміщені в Івано-Франківськ, Калуш, Коломия, Долина, Галич, Городенка, Снятин, Богородчани, Надвірна. При цьому служби, що обслуговують клієнтів, залишаються на місцях. В безпосередній близькості до споживачів, які будуть обслуговуватись, як і раніше, за місцем проживання. Тобто, реорганізація не завдасть споживачам жодних незручностей.

Разом з тим, ПАТ «Івано-Франківськгаз» працює над впровадженням новітніх технологій. Зокрема підприємством модернізовано понад 10 газорегуляторних пунктів, їх оснащено засобами телеметрії, які дають можливість

дистанційно контролювати параметри ГРП. Досвід попередніх опалювальних сезонів показав, що використання телеметрії дозволяє заздалегідь виявити будь-які відхилення в роботі обладнання ГРП, своєчасно відреагувати та не допустити виникнення аварійної ситуації.

Доцільно також зазначити, що ПАТ «Івано-Франківськгаз» завершило модернізацію аварійно-диспетчерських служб газового господарства Прикарпаття. Системами GPS-моніторинг тепер оснащено весь автопарк компанії – це майже 350 одиниць автотранспорту, в тому числі 30 машин служби «104». Укомплектованість транспорту такими приладами дозволило повністю змінити логістику та підвищити рівень якості обслуговування споживачів, при цьому маючи економію пального до 10%, зниження витрат на експлуатацію та повний контроль за переміщенням транспорту.

Аналізуючи інвестиційну діяльність і інноваційну (технічну) активність газорозподільних підприємств слід зазначити, що інвестиційні кошти, що спрямовуються на оновлення робіт ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз», не в достатній мірі спрямовуються на інновації. Так, на ПАТ «Івано-Франківськгаз» із 92,97 % інвестиційних коштів, що витрачені на оновлення робіт, тільки 7,03 % спрямовано на інновації. На ПАТ «Тисменицягаз» за весь досліджуваний період інвестиційні кошти, що спрямовані на оновлення, зменшилися на 1,8%, проте кошти, що виділені на інновації мали виражену тенденцію до збільшення.

Результативність інвестиційної діяльності в сфері економіки, включаючи належну організацію процесів відтворення природних ресурсів значною мірою регулюється фінансовими можливостями її забезпечення. Йдеться про інвесторів, які крім бажання здійснювати вкладення інвестиції, мають адекватний фінансовий потенціал. Взагалі інвестиції, інвестиційний потенціал, обсяги інвестування слугують одним із найбільших потужних фінансових інструментів, вміле застосування яких забезпечує досягнення вискоєфективних результатів у

економічній, соціальній, екологічній, природоресурсній та інших сферах діяльності.

Вибір і формування найефективніших джерел фінансування потреб інвестиційної діяльності вимагає участі в цьому процесі держави, яка повинна вплинути на тарифоутворення на транспортування та постачання газу, як

основного джерела фінансування робіт інвестиційної програми на газорозподільних підприємствах.

Висновки до розділу 2

На основі здійсненого комплексного дослідження було визначено, що інвестиційна діяльність є умовою та наслідком результативності функціонування підприємства. Тому методику аналізу інвестиційної діяльності пропонується доповнити з іншими показниками ефективності господарської діяльності підприємства.

В процесі всебічного аналізу оцінки ефективності інвестицій запропоновано оцінювати діяльність підприємства із врахуванням інновацій в техніку і технологій, оскільки за нинішніх умов, кризові процеси вимагають застосування кардинально нових підходів до інноваційної активності нафтогазової промисловості.

Встановлено, що аналіз господарської діяльності за весь досліджуваний період ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» свідчить про те, що вони відчувають різкі структурні зміни в розрізі категорій споживачів, а також зменшення обсягів постачання і транспортування природного газу розподільними трубопроводами. Виявлено, що суттєвий вплив на формування їх доходу має коливання обсягів споживання природного газу, яке носить сезонний характер, що пов'язане із кліматичними умовами, а також величина тарифів на провадження господарської діяльності з розподілу та постачання природного газу, які затверджуються НКРЕ України.

В процесі аналізу виявлено, що інвестиційна програма газорозподільних підприємств найбільше спрямована на фінансування розподільчих газопроводів та на фінансування споруд на розподільчих газопроводах, а дещо в меншій мірі на фінансування транспортних засобів спеціального призначення, заходи, спрямовані на зниження виробничо-технологічних витрат та понаднормованих витрат природного газу, придбання сучасних приладів діагностики і обстеження та впровадження систем протиаварійного захисту систем газопостачання, інші види робіт, тобто виключно на капітальні інвестиції.

Проведений ретроспективний та перспективний аналізи джерел фінансування робіт інвестиційної програми, в результаті якого було встановлено, що основними джерелами фінансування робіт інвестиційної програми є тарифи на транспортування та постачання газу, які затверджує НКРЕКП. Тому рівень інвестиційної активності безпосередньо залежить від розміру цих тарифів та обсягів споживання газу.

Для визначення рівня інноваційної (технічної) активності діяльності підприємств був застосований коефіцієнт оновлення робіт газотранспортних підприємств, виходячи із напрямів інвестиційних коштів, які спрямовані на оновлення по відношенню до загальної суми інвестиційних ресурсів, що направлені на розвиток газотранспортних підприємств та визначалась питома вага інновацій у структурі інвестиційних ресурсів.

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Новітні підходи до формування механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю

В умовах сучасності інвестиційно-інноваційна діяльність набуває невід'ємної складової виробничо-господарської діяльності газорозподільних підприємств, яка спрямована на оновлення виробничих потужностей та удосконалення механізму її управління. Принципова необхідність застосування механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП пояснюється прискореним темпом розвитку сфери НДДКР; зовнішніми змінами в ринковому середовищі шляхом врегулювання тарифу на природний газ; необхідністю підвищення рівня інноваційної активності ГРП; усуненням проблем, серед яких залежність доходу від обсягів споживання природного газу, зменшення фактичних обсягів, що впливає на невідповідність отриманих доходів економічно обґрунтованим мінімально необхідним витратам ГРП.

Саме інвестиційно-інноваційна діяльність газорозподільних підприємств є найвагомішим напрямком їх діяльності. Водночас з метою підвищення рівня інвестиційно-інноваційної активності пріоритетними напрямками розвитку ГРП є: зменшення витрат природного газу; повне охоплення населення відповідного ГРП приладами обліку природного газу; заміна застарілих приладів обліку на сучасні; зменшення заборгованості населення за надані послуги газопостачання; реструктуризація кредиторської заборгованості ГРП перед постачальниками газу; отримання прибутку від діяльності підприємства; повне виконання затвердженої інвестиційної програми; виконання заходів пов'язаних з використанням, експлуатацією та технічним обслуговуванням державного майна, забезпечення умов безпечної та безаварійної його експлуатації, у т.ч. щодо попередження

нещасних випадків при використанні газу у побуті; здійснення заходів, щодо збереження державного майна; підвищення ефективності виробництва; забезпечення від НКРЕ України обґрунтованого рівня тарифів на транспортування та постачання природного газу для забезпечення прибуткової діяльності підприємства; подальший розвиток та модернізація газових мереж; покращення обліку природного газу, скорочення технологічних втрат газу; виконання робіт по покращенню експлуатації газопроводів і споруд на них, своєчасне та якісне проведення поточного та капітального ремонтів основних фондів; забезпечення належного проведення планово-технічного обслуговування з метою недопущення порушення технічних умов та правил безпеки; підвищення надійності та безпеки систем газопостачання за рахунок впровадження нового обладнання та сучасних технологій, засобів телемеханізації; покращення програмного забезпечення всіх відділів та служб ГРП, підвищення ефективності роботи інженерно-технічного персоналу тощо. Проте, незважаючи на пріоритетні напрямки розвитку ГРП, їх сучасний стан свідчить про те, що зростання інвестицій не викликає збільшення інновацій, попри те, що саме інноваційна діяльність є головним джерелом суспільного прогресу.

Для активізації механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю ГРП повинна бути принципово змінена роль НАК «Нафтогаз України» та НКРЕ у діяльності газорозподільних підприємств, оскільки саме від них залежить і тариф на природний газ, і інвестиційна програма з її фінансуванням. Чим вищий рівень виконання інвестиційної програми, тим активніше відбувається економічне оновлення і зростання, що зумовлені розміром і структурою інвестицій, їх цілеспрямованістю, зокрема в інноваційну сферу, якістю та швидкістю здійснення. Сучасний стан розвитку газорозподільних підприємств вказує на уповільнення інвестиційних процесів, що є однією з головних причин низької ефективності господарської діяльності підприємств. Базуючись на цьому механізмі, доцільно провести факторний аналіз зміни інвестиційно-інноваційної діяльності ГРП (табл. 3.1).

Зміна фінансових результатів ГРП через зміну факторів впливу на діяльність підприємств, зокрема через зміну інвестиційно-інноваційної діяльності.

На величину впливу зміни витрат мала величина зміни інвестиційних витрат на ПАТ «Івано-Франківськгаз», оскільки за весь досліджуваний період величина всіх витрат підприємства збільшилася на 767,8 тис. грн., що пов'язано із впливом факторів інвестиційних витрат, які за досліджуваний період зменшилися на 5133,51 тис. грн.

Таблиця 3.1

Факторний аналіз впливу зміни інвестиційно-інноваційної діяльності на результат діяльності ГРП за 2017-2019 роки

Назва показників	Значення			Відхилення, +/-, 2019/2017
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	
1	2	3	4	5
ПАТ «Івано-Франківськгаз»				
1. Рівень інноваційності (технічної), %	92,97	86,76	73,39	-19,58
2. Обсяг інноваційних витрат (в техніку і технології), тис. грн.	27058,54	23235,36	21925,03	-5133,51
3. Обсяг всіх витрат, тис. грн.	29105,30	26780,66	29873,10	767,8
4. Частка доходу від інвестиційної продукції, %	21,58	23,55	6,52	-15,06
5. Дохід всього, тис. грн.	29139,95	26907,06	19308,16	-9831,79
6. Дохід від капітальних вкладень, тис. грн.	6287,00	6335,48	1259,33	-5027,67
ПАТ «Тисменицягаз»				
1. Рівень інноваційності (технічної), %	91,4	93,3	89,6	-1,8
2. Обсяг інноваційних витрат (в техніку і технології), тис. грн.	1705,6	1597,0	1564,1	-141,5
3. Обсяг всіх витрат, тис. грн.	1860,0	1712,0	1745,4	-120,6
4. Частка доходу від інвестиційної продукції, %	16,60	19,57	0,63	-15,97
5. Дохід всього, тис. грн.	1600,8	1650,0	1376,32	-224,48
6. Дохід від капітальних вкладень, тис. грн.	265,7	322,8	804	-257,06

Тому, у результаті проведення факторного аналізу впливу зміни інвестиційної діяльності на результат діяльності ПАТ «Івано-Франківськгаз» було виявлено, що у результаті реалізації капітальних вкладень був отриманий дохід, що призвело до збільшення величини доходу на 6,52 %.

У структурі ПАТ «Тисменицягаз» також бачимо зміни. На величину впливу зміни витрат мала величина зміни інвестиційних витрат на ПАТ «Тисменицягаз», оскільки за весь досліджуваний період величина всіх витрат підприємства зменшилася на 120,6 тис. грн., що пов'язано із впливом факторів інвестиційних витрат, які за досліджуваний період зменшилися на 141,5 тис. грн. Тому, у результаті проведення факторного аналізу впливу зміни інвестиційної діяльності на результат діяльності ПАТ «Тисменицягаз» було виявлено, що у результаті реалізації капітальних вкладень був отриманий дохід, що збільшило дохід підприємства на 16,60 %.

Таким чином інвестиції у інновації (у техніку і технології) на газорозподільних підприємствах є основою відтворення виробничого потенціалу. Тому вважаємо, що у сучасних економічних умовах підприємство зможе підтримувати й підсилювати свої конкурентні позиції тільки за умови активного впровадження інновацій у процес своєї діяльності. Але в умовах сьогодення інвестиційно-інноваційна діяльність ГРП здійснюється в умовах ризику, невизначеності, нестабільності та прогнозованого стрімко спадючого рівня виконання інвестиційної програми. Тому, зважаючи на таку ситуацію, керівництво ГРП повинно негайно, ефективно та зважено приймати рішення, розробляти та застосовувати різноманітні засоби теоретико-практичного забезпечення реалізації механізму управління інвестиційно-інноваційної діяльності. Тому, провідним напрямом таких змін в енергетичній сфері має стати послідовний перехід до розроблення та реалізації конкретних проектів економічної спрямованості в рамках участі України в роботі міжнародних організацій, опрацювання на таких засадах дієвих механізмів поглиблення процесів європейської та євроатлантичної інтеграції. Хоча, в повсякденних умовах, рішення завжди повинні прийматися обгрунтовано, особливо, якщо це рішення, що стосуються інвестиційно-інноваційної діяльності, але в умовах невизначеності перспектив розвитку газорозподільні підприємства висувають значно більші вимоги до обгрунтування

прийняття рішень, що поєднують інтуїтивні, психологічні методи із методами математичного вирішення щодо вибору найефективнішого напрямку інвестування.

З метою забезпечення ефективного механізму управління ГРП інвестиційно-інноваційна діяльність повинна відповідати певним вимогам:

- гнучкість і негайне реагування на недовиконання інвестиційної програми;
- своєчасність та ефективність прийняття управлінських рішень;
- наукова обґрунтованість поточних планових завдань;
- перспективність інвестиційно-інноваційного процесу.

Проте ефективний розвиток та реалізація інвестиційно-інноваційних проєктів потребує значних обсягів фінансування. Ринок, що перебуває у стані природної монополії, унеможливує конкуренцію (це стосується і ринку послуг транспортування природного газу та ринку розподілу газу, доставки його до споживача).

Спеціальні обов'язки для забезпечення загальносупільних інтересів на ринку природного газу є єдиним інструментом правомірного державного втручання у діяльність ринку, який є поширеним у державах – членах ЄС та Енергетичного Співтовариства. Кабмін має право покласти спеціальні обов'язки на суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів) з метою безпеки постачання природного газу, національна безпеки, стабільності, належної якості тощо.

Хоча інвестиції в інноваційну діяльність підприємств не забезпечують стабільності надходження доходів від їхнього здійснення та потребують великих одноразових капітальних вкладень, проте можливість одержання значно вищої норми прибутку порівняно з інвестуванням інших видів та сфер діяльності може компенсувати високий ризик інвестицій в інновації.

Ефект від реалізованого механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП буде:

- економічним, що спрямований на отримання позитивних економічних показників;

– неекономічним, що спрямований на покращення еколого-соціального рівня

ГРП.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Основні завдання для активної механізму управління інвестиційно-інноваційної діяльності в умовах ГРП

Прискорення темпу розвитку сфери НДДКР в умовах ГРП

Підвищення рівня інноваційної активності ГРП

Врегулювання тарифів на природний газ

Усунення залежності доходу ГРП від обсягів споживання природного газу

Збільшення фактичних обсягів споживання природного газу

Застосування синергетичної інвестиційно-інноваційної діяльності

Новітнє обладнання населення приладами обліку природного газу

Забезпечення повного виконання інвестиційної програми

Створення умов для залучення міжнародних компаній до участі у газовій сфері

Дотримання європейської концепції Network energy

Забезпечення повного виконання умов директиви ЄС та Регламенту частини актів ЄС

Забезпечення прозорості тарифу на газ для споживача

Врівноваження ціни на газ між певними категоріями населення

Забезпечення безперебійного постачання природного газу

Визначення ефективності від реалізації механізму управління

Рис. 3.1 Основні завдання для активізації механізму управління інвестиційно-інноваційної діяльності в умовах ГРП

Основні зусилля держави повинні бути спрямовані на ксригування тарифу на природний газ з метою узгодження інтересів НАК «Нафтогаз України», НКРЕКП, облгазів та споживачів.

Рис. 3.2 Ефективність реалізованого механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП

Реалізація механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП має стати одним з основних завдань державної політики, оскільки передбачає поступову докорінну перебудову системи взаємовідносин між суб'єктами ринку природного газу в Україні.

3.2. Формування та адаптація удосконаленого механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю до умов газорозподільних підприємств

Механізм управління діяльністю газорозподільних підприємств не цілком адаптований до сучасних умов, оскільки, при його реалізації не враховуються фактори впливу, які не залежать від самих підприємств безпосередньо, а також те, що інноваційно-інвестиційну діяльність необхідно розглядати як складну динамічну стохастичну систему, що складається з різних за своєю природою процесів та у загальному випадку включає: інноваційний процес (НДДКР або пошук відповідних нововведень; різного роду перетворення), процеси організаційно-економічного, інвестиційного та соціокультурного забезпечення нововведень.

Незважаючи на зростання інвестицій, організаційні структури управління підприємствами зазвичай не пристосовані до вирішення завдань інноваційно-інвестиційної діяльності. У більшості випадків це застарілі лінійно-функціональні структури, що не відповідають складним сучасним умовам господарювання.

Підсумком цього стає зниження ефективності управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства. Тому, з метою його уникнення, необхідно, щоб газорозподільні підприємства розробляли стратегію інвестиційно-інноваційного розвитку як вихідної умови для спрямування інвестицій в інновації.

Але при цьому слід брати до уваги доволі низький рівень пристосування стратегічного планування до мінливості внутрішнього і зовнішнього оточення, що унеможливає зниження рівня ризикованості та зумовлює доцільність адаптивного планування інноваційної діяльності. Стратегічне управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства передбачає розробку стратегії, за якою визначаються найдоцільніші способи та шляхи вкладення інвестиційних ресурсів у процес, який спрямований на впровадження інновацій з метою покращення результатів ГРП.

Необхідність її розробки обумовлюється тісним функціональним взаємозв'язком інноваційної та інвестиційної діяльності на етапі процесу капіталовкладень в основні напрямки робіт газорозподільних підприємств, а її основою повинні бути стратегічні управлінські рішення. При розробці стратегії підприємства та її адаптації в сучасному інвестиційному середовищі, інноваційний принцип розвитку повинен логічно поповнювати існуючі засади функціонування, посісти щільне місце в системі управлінських підходів та працювати на користь підприємства. Процес вибору найбільш раціональної стратегії розвитку підприємства в конкретних умовах господарювання оснований на результатах оцінки всіх форм інноваційної діяльності.

Вибір інвестиційно-інноваційної стратегії визначається зовнішніми умовами, в той час як її реалізація залежить від внутрішньої організації та виконання кожного виду діяльності через механізм управління інвестиційно-інноваційною діяльністю газорозподільних підприємств.

Механізм управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП є системою, яка включає організаційні, технологічні, фінансово-економічні та стратегічні завдання з метою ефективного реалізації механізму управління.

Організація ефективної структури управління інвестиційно-інноваційною діяльністю газорозподільних підприємств застосовується через організаційний блок механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП. Саме через цей блок відбувається формування механізму управління, що включає в себе: вибір цілей інвестування в інновації; вибір цільових напрямків інвестування; визначення суб'єктів та об'єктів механізму; формування принципів механізму; вибір способів застосування механізму.

Цілями інвестування в техніко-технологічні інновації в умовах ГРП можуть бути різні, в залежності від потреб підприємства, що зображено на рис. 3.2.

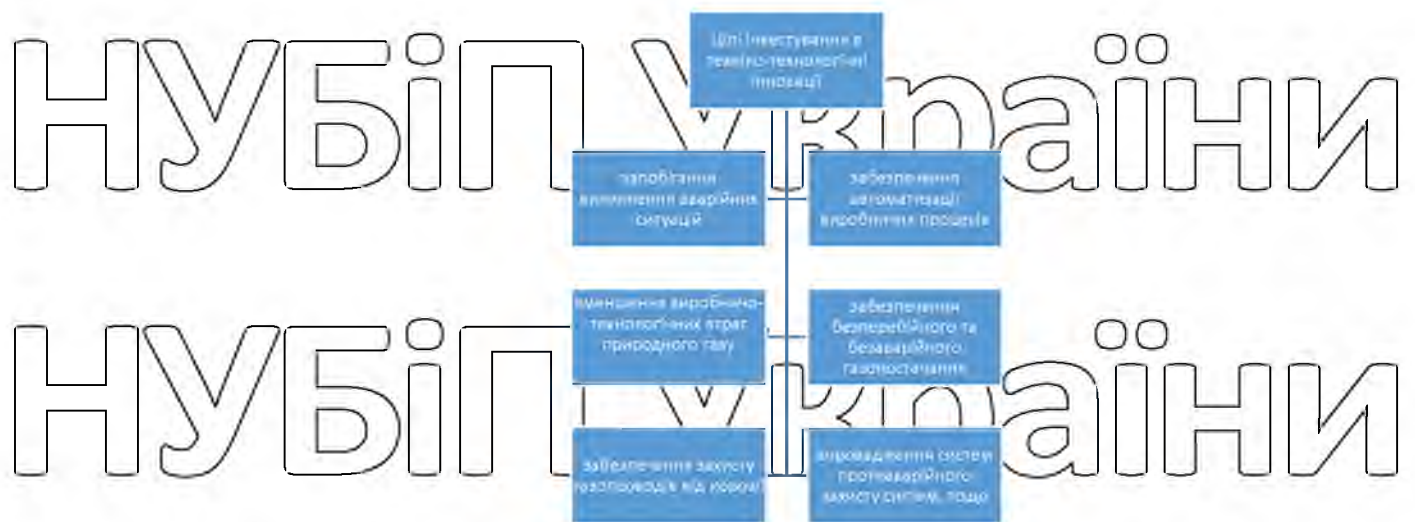

Рис. 3.2. Цілі інвестування в техніко-технологічні інновації в умовах ГРП

Газорозподільні підприємства не застосовують тільки одну ціль інвестування в техніко-технологічні інновації, а поєднують декілька цілей в залежності від обсягів джерел фінансування.

Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» показав, що чим більше інвестиційних ресурсів спрямовується на відповідний період, тим більше цілей інвестування обирає газорозподільне підприємство. Після вибору цілей інвестування в техніко-технологічні інновації в умовах ГРП відбувається вибір напрямів інвестицій, що зображено на рис. 3.3. При цьому об'єктом інвестування виступають роботи, за рахунок яких відбувається підвищення рівня інвестиційно-інноваційної активності газорозподільних підприємств, а суб'єктами – ГРП та НКРЕ. При організації механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю ГРП відбувається формування принципів механізму управління, що зображені на рис. 3.4, зокрема таких як: орієнтація на потреби підприємства, цілеспрямованість, комплексність, системність, ефективність, плановість, інформаційна забезпеченість, диверсифікація, перспективність, пріоритетність.

Рис. 3.3. Напрями інвестування у техніко-технологічний розвиток на ГРП

Принцип орієнтації на потреби підприємства полягає в тому, що потрібно спрямовувати інвестиції тільки на ті інновації, які справді необхідні для газорозподільного підприємства.

Рис. 3.4. Принципи механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю на ГРП

Таким чином уникаючи інвестування в інновації, які на даний момент не потрібні для підприємства з метою економії коштів на витрати, що пов'язані із реалізацією інвестування.

Принцип цілеспрямованості свідчить про те, що цілі інвестування та вибір їх напрямків повинні реалізуватись у майбутньому шляхом вибору джерел фінансування і, як наслідок, результативністю буде стопроцентне виконання інвестиційної програми.

Принцип комплексності вказує на необхідність залучення у процес інвестиційно-інноваційної діяльності усіх джерел фінансування інвестиційної програми з метою розширення параметрів фінансування.

Принцип системності передбачає розробку і забезпечення реалізації механізму управління інвестиційною діяльністю та механізму управління інноваційною діяльністю не окремо, а як єдине ціле, зокрема як механізму інвестиційно-інноваційною діяльністю газорозподільних підприємств.

Принцип ефективності вказує на те, що вибір інвестування в інновації можливий до реалізації лише за умови досягнення позитивного економічного ефекту.

Принцип плановості означає, що інвестиційна програма повинна виконуватись відповідно до затверджених планів реалізації, зокрема, щоквартально, що допомагає чітко визначити результати роботи відповідно до поставленого плану.

Принцип інформаційної забезпеченості передбачає застосування напрацьованих раніше результатів реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності з орієнтацією на інноваційні новинки своїх соратників.

Принцип диверсифікації означає, що на газорозподільних підприємствах необхідно застосовувати різноманітні цілі інвестування, напрямки інвестування та джерела фінансування інвестиційної програми.

Принцип перспективності вказує на те, що активізація інвестиційно-інноваційної діяльності повинна відбуватися на основі ретроспективного та перспективного аналізу з урахуванням перспектив розвитку підприємства.

Принцип пріоритетності передбачає ранжування інвестиційно-інноваційної діяльності за критерієм ефективності на перспективу.

При цьому зазначимо, що процес формування механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю може застосовуватись або способом поетапної реалізації, або способом реалізації в залежності від міри необхідності. Як показали дослідження, на ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» інвестиційна програма реалізовується поетапно, зокрема щоквартально.

Реалізація механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП відбувається через застосування функцій механізму, основними з яких повинні бути: організація, прогнозування, планування, моделювання, координація, контроль та регулювання. Для ефективного реалізації механізму необхідні відповідні методи управління, серед яких: організаційні, адміністративні, фінансово-економічні та соціально-психологічні. У поточному управлінні процесами реалізації механізму необхідно проаналізувати: процеси інвестиційного забезпечення, зокрема за джерелами фінансування; процеси розподілу інвестицій за напрямками інновацій, тобто визначити частку співвідношення фінансування між такими напрямками, як: розподільчі газопроводи; споруди на розподільчих газопроводах; транспортні засоби спеціального призначення; заходи, спрямовані на зниження виробничо-технологічних витрат та понаднормованих втрат природного газу; придбання сучасних приладів діагностики і обстеження та впровадження систем протиаварійного захисту систем газопостачання тощо; забезпечення виконання реалізації інвестиційної програми, тобто має відбуватися стопроцентне співвідношення між цілями, напрямками інвестування та джерелами фінансування.

Реалізуючи механізм управління необхідним є аналіз та оцінка його поточної діяльності, зокрема необхідно визначити групу показників оцінки

інвестиційної діяльності, інноваційної (технічної) активності ГРП, провести поточний аналіз та дати оцінку його дієвості. Згідно проведених досліджень було виявлено, що ПАТ «Лисменицягаз» є найменш інноваційно (технологічно) активне, так як рівень інноваційної (технологічної) активності на кінець досліджуваного періоду становив 10,4%. Перше місце у рейтингу інноваційно-активних підприємств у порядку зростання посідає ПАТ «Івано-Франківськгаз» з позначкою 26,67%.

Виконавши усі завдання організаційного, технологічного, фінансово-економічного блоків механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю ГРП слід приступати до виконання завдань стратегічного блоку, який призначений для прогнозування. Проте, перш ніж приступати до прогнозування на початковому етапі необхідно провести ретроспективний аналіз інвестиційно-інноваційної активності ГРП з метою оцінки динаміки змін певних показників.

Після аналізу ретроспективного аналізу слід приступати до перспективного аналізу, в результаті чого необхідно розробити рекомендації та пропозиції щодо удосконалення механізму управління. Після виконання усіх завдань блоків управління механізмом потрібно розробити стратегію щодо впровадження запропонованого механізму управління. Проте при розробці стратегії підприємства та її адаптації в сучасному інвестиційному середовищі, інноваційний принцип розвитку повинен логічно поповнювати існуючі засади функціонування, посісти щільне місце в системі управлінських підходів та працювати на користь підприємства.

Дослідження теоретико-практичних аспектів механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП показали, що інвестиційну та інноваційну діяльність слід розглядати як цілісну систему. Тому, вважаємо за доцільне, на перспективу реалізації механізму застосовувати взаємозв'язки між інвестиційним та інноваційним блоком, зокрема організаційно-управлінські, технологічні, фінансово-економічні та законодавчі.

Проведені дослідження показали, що на рівні організаційно-управлінських взаємозв'язків притаманні спільні критерії прийняття управлінських рішень, визначення організаційних моментів взаємозалежності інвестицій та інновацій при виборі цілей, напрямків та джерел фінансування. На рівні технологічних взаємозв'язків виявлено спільні функції та методи механізму управління, взаємозалежність інвестицій та інновацій під час процесів реалізації. На рівні фінансово-економічних взаємозв'язків виявлена взаємозалежність між інвестиціями та інноваціями при визначенні інвестиційно-інноваційної активності

ГРП, можливість повного виконання інвестиційної програми за умови ефективного спрямування інвестицій в інновації. На рівні законодавчих взаємозв'язків пропонується удосконалення нормативно-законодавчої бази в аспекті визнання єдності і цілісності інвестиційно-інноваційної діяльності як єдиного, нерозривного цілого, а також пропонується запровадження обґрунтованих тарифів на транспортування та розподіл природного газу з урахуванням інновацій в техніку і технологію.

При цьому інвестиційно-інноваційна стратегія підприємства має ряд особливостей, серед яких: є складовою частиною загальної економічної стратегії підприємства та підпорядкована їй; характеризується істотною нерівномірністю масштабів по окремих періодах. Циклічність цієї діяльності визначається рядом умов: необхідністю попереднього накопичення ресурсів для початку реалізації окремих проектів; використанням сприятливих зовнішніх умов здійснення інвестування; поступовістю формування внутрішніх умов для істотних «ривків розвитку»; дає віддачу через тимчасовий тривалий період. В процесі інвестиційної та інноваційної діяльності витрати носять довготривалий характер, в результаті чого існує значна розпорошеність їх у часі і, як правило, між етапом здійснення витрат і етапом отримання певних економічних вигод проходить певний проміжок часу; формує особливий самостійний вид грошових потоків підприємства.

Тому, стратегію управління інвестиційно-інноваційною діяльністю можна розглядати як виконання всіх етапів реалізації стратегії, необхідних для

забезпечення зростання рівня інноваційної активності газорозподільних підприємств.

На рис. 3.5 пропонуються етапи реалізації стратегії управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП, які є взаємозалежними та створюють цілісність, що дає змогу обрати правильну стратегію. Вилучення певного етапу призведе до однозначно хибного очікуваного результату. Тому повинна бути впроваджена концепція організаційного розвитку, що заснована на управлінні мотивації персоналу, зокрема, за критерієм бізнес-ситуації, що включає в себе стратегічні цілі, досягнення яких забезпечується компетенцією, управлінням системами і обміном знаннями, тим самим створюючи цілісність.

Механізм управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП можна адаптувати за допомогою реалізації стратегії на ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» через:

- наявність засобів передачі інформації, тобто вибір газорозподільним підприємством для відповідних цілей програмного забезпечення, мобільного чи інтернет-зв'язку, подання інформації в письмовій чи усній формі;
- призначення відповідальних працівників за оперативне подання інформації;
- визначення користувачів інформації;
- електронну обробку інформації, шляхом її обліку, контролю та аналізу;
- оперативність прийняття управлінських рішень;
- реалізацію рішень шляхом делегування повноважень.

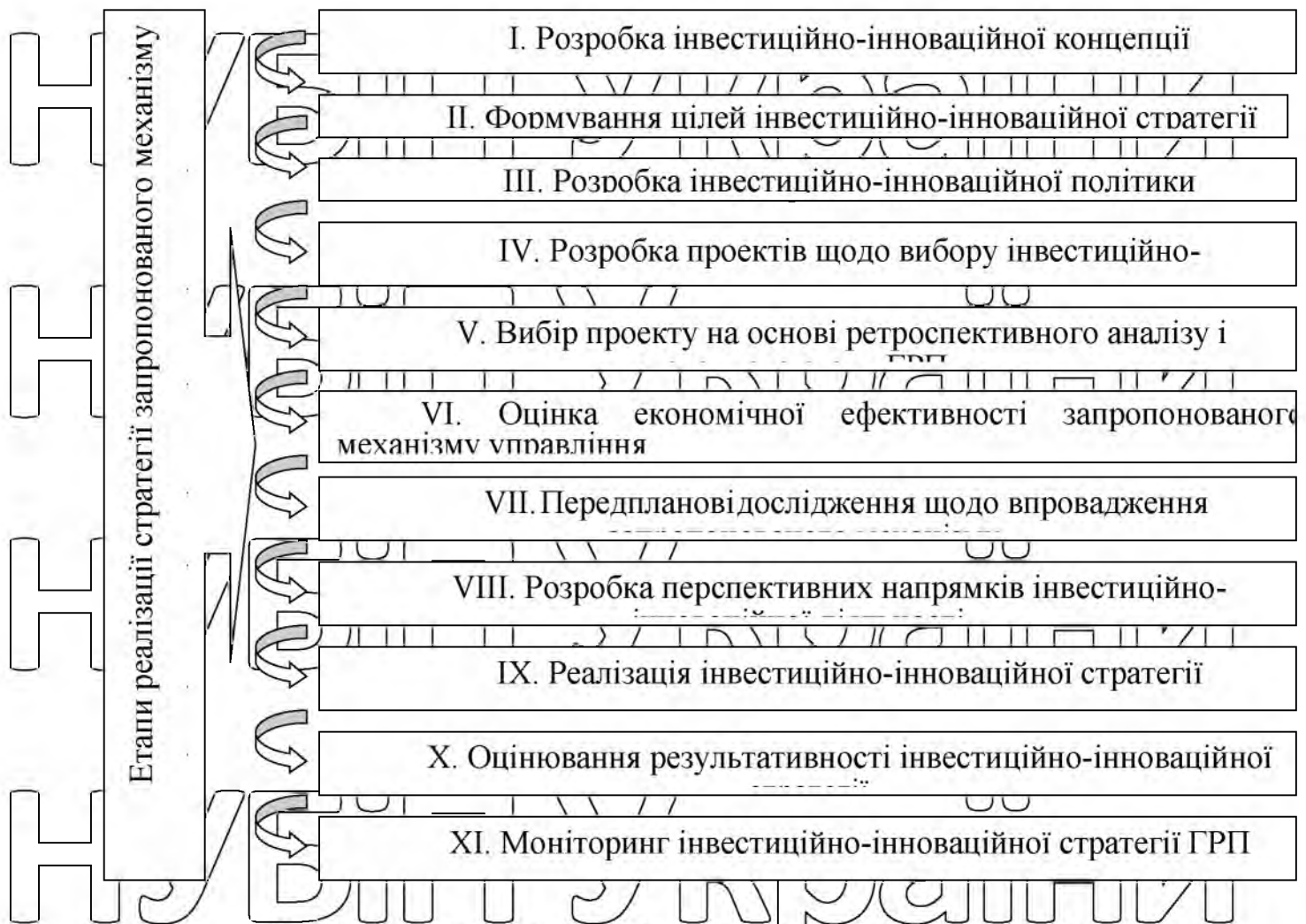

Рис. 3.5. Етапи реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії на газорозподільних підприємствах

Реалізація стратегії управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП відіграє значну роль у забезпеченні конкурентного розвитку газорозподільного підприємства, оскільки вона:

- забезпечить удосконалений механізм реалізацією перспективних цілей ГРП;
- реально оцінить інвестиційні можливості ГРП;
- дасть можливість маневрування інвестиційними ресурсами на необхідні напрямки інноваційного розвитку ГРП;
- забезпечить реалізацію повного виконання інвестиційної програми з урахуванням факторів впливу, які не залежать від ГРП;

– виявить найбільш стратегічні можливості напрямків інновацій ГРП;
– дасть змогу провести порівняльний аналіз інноваційної активності аналогічних ГРП;
– забезпечить взаємозв'язок поточного, оперативного та стратегічного механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП;

– сприятиме позитивним стратегічним змінам діяльності підприємства в цілому.

Проте для успішної реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії необхідна

забезпеченість виконання наступних вимог: узгодженість розмірів інвестицій, які можуть бути спрямовані на інновації з ресурсним потенціалом суб'єктів господарювання; наявність на ринку ефективно діючих підприємств-експерентів; узгодженість запланованих інвестицій інноваційної спрямованості із загальноекономічними умовами; визначеність терміну реалізації завдань інвестиційно-інноваційної стратегії, визначення, зокрема, реальних часових рамок, необхідних для впровадження нововведень; оптимальність поєднання очікуваних результатів від вкладання інвестицій в інновації та потенційних ризиків і невизначеності майбутнього періоду.

Ефект від реалізації стратегії управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП визначиться лише через деякий проміжок часу, тому імовірним буде те, що газорозподільне підприємство зазнає істотних змін, оскільки воно може понести витрати за зовнішніми ризиками, які не залежать від самого підприємства безпосередньо. При цьому успіх при впровадженні інноваційної продукції природно залежить від якості інвестиційних потоків, сфери їх освоєння та джерел формування, що є базою здійснення інноваційної діяльності.

В умовах системної кризи, яку переживає економіка країни, надзвичайно складно забезпечити притік інвестиційних ресурсів в оновлення та модернізацію нафтогазової галузі. Тому при дослідженні ефективності інвестування в інновації слід враховувати цілі інвестування в інновації, вибір напрямків інвестування та

вибір джерел їх фінансування. Саме такими чинниками газорозподільні підприємства відрізняються від інших підприємств, оскільки оцінювати ефективність інвестування потрібно за кожним напрямком інвестування з урахуванням джерел фінансування. Існування таких відмінностей не дозволяє оцінити ефект від інвестування в загальному по підприємству, оскільки потрібно порівнювати зміни в обсягах інвестування та ефекту усіх взаємопов'язаних проектів в залежності від напрямків інвестування. Проте, результат проведених досліджень показав, що аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності газорозподільних підприємств за цілями інвестування, їх напрямками та джерелами фінансування у абсолютних та відносних показниках, дав загальне уявлення про інвестиційно-інноваційну активність ГРП, результатом якої стало визначення коефіцієнта оновлення робіт.

Отже, згідно проведених досліджень можемо зазначити, що інвестиційно-інноваційна діяльність, що спрямована на довгострокові цілі є базовою основою подальшого розвитку газорозподільних підприємств, а їх основою є стратегія, що визначатиме вибір цілей, напрямків та джерел фінансування, а також етапи реалізації механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП. При цьому успішна реалізація стратегії можлива лише за умови створення сприятливого інвестиційного клімату, тобто середовища в якому проходять інвестиційні процеси. Оцінка процесу здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності підтвердила відсутність строгої послідовності його етапів, що викликано особливостями діяльності ГРП, в результаті чого відбулось недовиконання інвестиційної програми кожного із досліджуваних підприємств.

Доцільно відмітити, що під особливостями діяльності ГРП мається на увазі специфічна діяльність та монопольне становище на ринку, так як їх діяльність підлягає державному контролю, у зв'язку з чим ускладнюється реалізація стратегії з погляду досягнення найбільшого економічного ефекту. При цьому чималий вплив на діяльність ГРП має НАК «Нафтогаз України», як уповноважений орган, що здійснює моніторинг за використанням державного майна, частка якого у структурі

акціонерів ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» становить по 25 %. Але тільки успішна реалізація стратегії є основою фінансової стабільності та стійкості газорозподільних підприємств. Тому, з метою підвищення рівня виконання інвестиційної програми ГРП необхідно проводити передпланові дослідження, які запропоновані нами як п'ятий етап реалізації стратегії управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП.

Висновки до розділу 3

Виявлено необхідність розробки стратегічних напрямів управління інвестиційно-інноваційною діяльністю, що обумовлюється тісним функціональним взаємозв'язком інноваційної та інвестиційної діяльності на етапі процесу капіталовкладень в основні напрямки робіт газорозподільних підприємств, а її основою повинні бути стратегічні управлінські рішення.

Механізм управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП, що є системою, яка включає організаційні, технологічні, фінансово-економічні та стратегічні завдання.

Виявлено залежність між напрямками, цілями інвестування та розміром інвестиційних ресурсів. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності ПАТ «Івано-Франківськгаз», ПАТ «Тисменицягаз» показав, що при мінімальному інвестуванні основними напрямками залишаються розподільчі газопроводи та споруди на розподільчих газопроводах, а при максимальному – охоплюються всі напрямки інвестування в умовах ГРП.

На перспективу потрібно реалізувати механізм із застосуванням взаємозв'язків між інвестиційним та інноваційним блоком, зокрема через організаційно-управлінські, технологічні, фінансово-економічні та законодавчі; розроблено алгоритм прийняття рішень щодо реалізації механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП, який повинен включати такі

елементи: формування набору напрямків інвестування в інновації; визначення обсягів джерел фінансування; визначення термінів інвестування; визначення цілей інвестування в інновації; обґрунтування і вибір показників оцінки інвестиційно-інноваційної діяльності; вибір методики визначення ефективності інвестування; аналіз та оцінка ефективності кожного напрямку інвестування в інноваційний розвиток; вибір оптимального інвестування на основі оптимального поєднання вибору цілей інвестування в інновації та їх напрямків із джерелами фінансування.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу законодавчої бази та спеціальної економічної літератури узагальнено різні підходи до визначення поняття “інвестиції”, основними серед яких є капіталоутворюючий, витратний та ресурсний. На мікрорівні, інвестиції підприємств – це вкладення капіталу в об’єкти підприємницької діяльності з метою зростання ринкової вартості підприємств та досягнення індивідуальних цілей усіх учасників інвестиційного процесу.

2. Фінансово-інвестиційну діяльність підприємств як сукупність практичних дій з вироблення та реалізації рішень, спрямованих на залучення та вкладення капіталу в об’єкти підприємницької діяльності з метою зростання ринкової вартості підприємств та досягнення індивідуальних цілей усіх учасників фінансово-інвестиційного процесу. Фінансово-інвестиційну діяльність суб’єктів господарювання слід розглядати з двох сторін: як суб’єктів та об’єктів фінансово-інвестиційного процесу, що зумовлює виникнення двох напрямів її реалізації, пов’язаних із залученням капіталу для подальшого інвестування (тобто фінансування) та вкладенням капіталу у різні активи (тобто інвестування).

3. Управління фінансово-інноваційною діяльністю підприємств як сукупність скоординованих та цілеспрямованих заходів і дій щодо розробки та реалізації управлінських рішень, які носять стратегічний, динамічний й адаптивний характер, пов’язаних із здійсненням фінансово-інвестиційної діяльності з метою зростання ринкової вартості підприємств та досягнення індивідуальних цілей усіх учасників фінансово-інвестиційного процесу. Управління фінансово-інвестиційною діяльністю ґрунтується на принципах інтегрованості, комплексності, високого динамізму, варіативності та узгодженості із стратегічними цілями розвитку підприємства, які запропоновано доповнити авторськими принципами: 1) визначення напрямів фінансово-інвестиційної діяльності залежно від об’єктів інвестування; 2) максимального зниження ризиків.

4. Процес фінансового забезпечення інноваційної діяльності спрямований на задоволення потреб суб'єктів господарювання в залученні необхідних джерел фінансування й оптимізації їх структури з позиції досягнення результатів їх діяльності. Система фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств як органічне поєднання джерел (внутрішніх та зовнішніх), форм (комерційної, благодійної, бюджетної) і методів (самофінансування, боргового фінансування, пільгового фінансування, лізингу, акціонерного фінансування, субсидування, проектного фінансування, фінансування на консорціумних засадах).

5. Результати аналізу господарської діяльності ГРП свідчать про те, що вони відчувають різкі структурні зміни в розрізі категорій споживачів, а також зменшення обсягів постачання і транспортування природного газу розподільними трубопроводами. Виявлено, що суттєвий вплив на формування їх доходу має коливання обсягів споживання природного газу, яке носить сезонний характер, що пов'язане із кліматичними умовами, а також величина тарифів на провадження господарської діяльності з розподілу та постачання природного газу, які затверджуються НКРЕКП України.

6. Розроблено механізм управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах ГРП, що є системою, яка включає організаційні, технологічні, фінансово-економічні та стратегічні завдання з метою ефективного реалізації механізму управління. Досліджено, що стратегічні орієнтири застосування механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю ГРП можливі через інвестиційний та інноваційний блок, що передбачають організаційно-управлінські, технологічні, фінансово-економічні і законодавчі взаємозв'язки; що дало змогу адаптувати механізм управління інвестиційно-інноваційною діяльністю газорозподільних підприємств до умов нестабільності в економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гораль Л. Т. Методологічні аспекти дослідження процесу технологічного оновлення підприємств газотранспортної галузі / Економіка. Менеджмент. Бізнес. Збірник наукових праць. Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій. 2011. № 1(3). с. 191-198.
2. Татаренко Н. О., Поручник А. М. Теорії інвестицій / Навч. посібник К.: КНЕУ, 2000. 160 с.
3. Малько К. С. Розвиток інвестиційних теорій [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Economics/72585.doc.htm.
4. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Х.: Фактор, 2007. 784с.
5. Лук'яник М. М. Сутність інвестицій як економічної категорії / Вісник Сумського нац. аграрн. ун.-ту Серія: Фінанси і кредит. 2003. №2. с. 107-110.
6. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 10 жовтня 2013 року, N 639-VII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
7. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Інвестування: Підручник / К.: Знання, 2008. 452 с.
8. Чернікова О. В. Визначення економічної сутності інвестицій в умовах ринкових відносин [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intkonf.org/chernikova-ov-viznachennya-ekonomichnoyi-sutnosti-investitsiy-v-umo-vah-rinkovih-vidnosin/>.
9. Закон України «Про режим іноземного інвестування» // Відомості Верховної Ради України. – 19 березня 1996 року, № 93/96-ВР. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
10. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» // Відомості Верховної Ради України. –

11 лютого 2010 року, № 1869-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>

11. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент. Навч. посіб. / К.: Ельга, 2008. 724 с.

12. Поліщук О. А., Тищук Є. О. Особливості управління капітальними інвестиціями в системі управління сучасним підприємством [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-dotsent-polischuk-oa-tischuk-ee-osoblivosti-upravlinnya-kapitalnimi-investitsiyami-v-sistemi-upravlinnya-suchasnim-pidpriemstvom/>.

13. Червінська О. С., Грицик А. Я. Стан та перспективи розвитку підприємств нафтогазового комплексу України / Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.6. 306 с.

14. Король С. В. Особливості інвестиційного клімату в Україні / Наукові вісті. Івано-Франківськ: ПВНЗ «Галицька Академія», 2009. №2 (16), с. 136-140.

15. Галюк Л. І. Аналіз і оцінка економічних чинників забезпечення стійкості розвитку газорозподільних підприємств / Бізнес Інформ. 2012. №2. с. 115-119.

16. Економіка підприємств нафтової і газової промисловості: Підручник. / Під ред. В. Ф. Дунаєва. ФГУТІ, 2006. 352 с.

17. Зінкевич О. В. Теоретико-інституційні підходи до класифікації реальних інвестицій [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/5507/1/153.pdf>.

18. Боднар Н. Сутність інвестицій, їх види та характеристика [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://business-consultant.com.ua/public/acim402.html>.

19. Іваночко С. С., Свінцов О. М. Суть та види інвестицій / Науковий вісник НЛТУ України. 2011. ЛКА. 185 с.

20. Аналіз ефективності застосування ГРП на «Майському» родовищі [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukrbukva.net/page,18,51649-Analiz-effektiynosti-primeneniya-GRP-na-Maiyskom-mestorozhdenii.html>.

21. Закон України «Про енергозбереження» // Відомості Верховної Ради України. 01 липня 1994 року, №74/94-ВР. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

22. Через газотранспортну систему транспортується якісний природний газ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://utg.ua/utg/media/news/2015/3/cherez-gazotransportnu-sistemu-transportutsya-yaksnij-prirodnij-gaz.html>.

23. Яковлева І. Г. Теоретичні засади управління інвестиційними процесами розвитку морського господарського комплексу [Електронний ресурс] /

Глобальні та національні проблеми економіки. №2. 2014. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/71.pdf>.

24. Вишивана Б. М. Управління інвестиційної діяльності в Україні // Б. М. Вишивана // Фінанси України. – 2004. – №10 – с.82-89.

25. Пешков А. В. Інвестиції: їх значення, види та форми // А. В. Пешков // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №1 – с.5-6.

26. Король С. В. Оцінювання ефективності інвестиційної діяльності газорозподільних підприємств: методичний аспект / С. В. Король // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Серія «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості». 2016. Випуск №1 (13), с. 35-42.

27. Наказ «Нафтогаз України» «Про затвердження Порядку доступу до газотранспортної системи. 26 березня 2001 року, №79. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrpetroleum.com/ua/nakaz-pro-zatverdjenjnya-poryadku-dostupu/>.

28. Постанова НКРЕ «Про затвердження Алгоритму розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки зі спеціальним режимом використання

газопостачальних підприємств». 12 липня 2000 року, №759. [Електронний ресурс].

Режим доступу: http://www2.nerc.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=76607&cat_id=34446.

29. Наказ Мінпаливенерго України «Про затвердження Правил обліку природного газу під час його транспортування газорозподільними мережами, постачання та споживання». 27 грудня 2005 року, №618. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0067-06>.

30. Постанова НКРЕ «Про затвердження Алгоритму розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання гарантованих постачальників природного газу». 02 серпня 2012 року, № 1000.

[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www3.nerc.gov.ua/index.php?id=4497>.

31. Закон України «Про ринок природного газу» // Відомості Верховної Ради України. – 09 квітня 2015 року, № 329-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/329-19>.

32. Кому належать українські облигази [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.i.ua/community/629/1651605/>.

33. Енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/>.

34. Collins Cobuild English Language dictionary (1987), London, 1703 p.

35. Oxford University Press (1989), Oxford, 1579 p.

36. Закон України «Про інноваційну діяльність». 4 липня 2002 року, № 40-IV. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

37. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / К.: Знання, 1999. 514 с.

38. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: [монографія] К.: КНЕУ, 2003. 394 с.

39. –Haberland F. Die Wirtschaft / F. Haberland. Berlin, 1980. № 10. 21 p.

40. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг». 10 вересня 2014 року, № 715. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/715/2014>.

41. Постанова НКРЕКП «Про схвалення інвестиційної програми газорозподільного підприємства ПАТ «Івано-Франківськгаз» на 2020 рік», – 25 грудня 2019 року, №971. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/?id=18066>.

42. Витвицький Я. С. Розв'язання економічної проблеми часу при оцінці ресурсів та запасів газових та газоконденсатних родовищ / Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник за ред. І. Г. Ткачук – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. Вип. IV. Т. 1. С. 125-132.

43. Дзьоба О. Г. Нові підходи до залучення інноваційно-інвестиційного капіталу в об'єкти газотранспортної інфраструктури / Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць, 2014. Вип. 7 (158). С. 24 - 29.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП **ДОДАТКИ** України

НУБІП України

НУБІП України

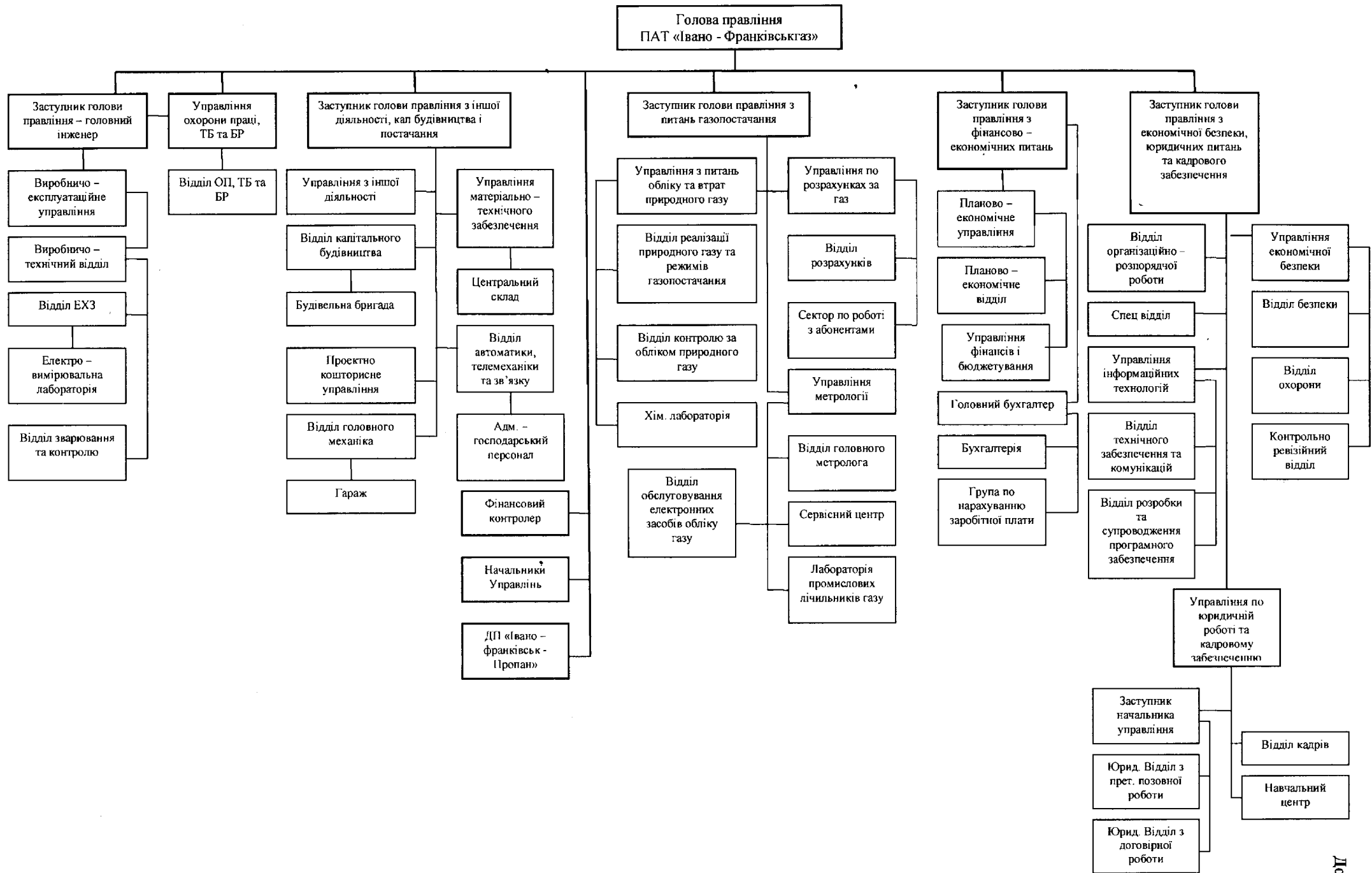

Рисунок А 1 – Організаційно – виробнича структура ПАТ «Івано – Франківськгаз»

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України